

СУСПІЛЬСТВО І СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ ОЧИМА ВИДАТНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ ХХ СТОЛІТТЯ:

УДК 007:304:001+070

Суспільство і суспільні відносини очима видатних європейських драматургів ХХ століття: науково-популярне видання. Автор-укладач і ком. до драм. тв. І. Цебрій. Полтава: Формат+, 2020 р. 52 с.

Рецензенти:

Богатирьов В.О., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри театральної режисури Рівненського державного гуманітарного університету;

Опенько В.В., Заслужений артист України, старший викладач кафедри академічного вокалу Київської музичної академії Імені Р. Глієра

Стаття критичного змісту та два драматичних твори у цьому науково-популярному виданні наблизить читача до розуміння суспільства й суспільних відносин від початку ХХ століття й до його 60-х років. Це буде відображення суспільства не в газетних статтях і документах, а в художньому баченні європейських драматургів. Драма Ріхарда Енглендера «Таємниця у скринці» (1912 р.) познайомить з мораллю вишуканого німецького товариства напередодні Першої світової війни. Інший драматичний твір, що можна класифікувати й як трагедію, француза Жоржа Дюамеля «Це трапилося на свята» (1966 р.) заглибить у світ постколоніальної Франції.

Видання рекомендовано широкому загалу читачів.

© Суспільство і суспільні відносини очима видатних європейських драматургів ХХ століття, 2020

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Ріхард Енгландер. Таємниця в скринці.....	9
Жорж Дюамель «Це трапилося на свята.....	35

ПЕРЕДМОВА

Проблема кардинальних змін моральних устоїв суспільства завжди цікавила філософів, психологів, істориків. Загальноприйнятим було твердження, що людина, людські стосунки, людські почуття не змінювалися впродовж кількох останніх тисячоліть. Змінювалася лише мораль. Ці зміни диктувала, з одного боку, правляча еліта соціуму, пристосовуючи її до своїх цінностей, з іншого – нова епоха приносила еволюційні зміни в моральні устої епохи знизу, мораль еволюціонувала.

Відображенню змін у суспільній моралі через світосприйняття й світорозуміння класиків світової літератури немає присвячених спеціально праць. Тому для написання цієї статті ми в першу чергу користувалися першоджерелами – драмами австрійського автора Ріхарда Енглендера «Таємниця в скринці» (1912 р.) та француза Жоржа Дюамеля «Це трапилось на свята» (1966 р.) (Енглендер, 1995; Дюамель, 1980). Ці автори не стояли сторони розуміння ролі моралі в як у суспільстві, так і в найближчому соціумі. Велике значення для написання цієї статті відіграла праця Л. Фрізмана «Тема моралі в світовій літературі» (2015 р.), а також авторська робота «Митці минулих епох очима їхніх сучасників» (2019 р.) (Фрізман, 2015; Цебрій, 2019).

Отже, мінливий світ першої половини ХХ століття, що прийшов на зміну попередньому, ХІХ-му, з його класичними устоями, викликав шокуючи відчуття не лише не лише в діячів мистецтва, а й у видатних науковців (достаньо пригадати твори П. Сорокіна, О. Шпенглера чи А.Тойнбі).

Тому були свої причини. Якщо ми розглянемо біографію будь-якого європейського чоловіка, здатного до військової служби, й уявимо, що він народився близько 1895 року (і раніше), то вочевидь він був учасником Першої світової війни, яка вразила світ як застосуванням нової зброї, так і небаченою раніше кількістю загиблих. Якщо ж усе-таки цьому чоловікові вдалося вижити в подібній м'ясорубці, то через двадцять років після неї він знову став учасником нових подій Другої світової війни.

Недивно, що світ хитався в очах людини, котра двічі винесла такі випробування. Митці цього часу начебто спеціально підкреслювали в своїх творах: «Ви вважаєте, що світ є таким, яким постає у ваших очах? Ні! Світ такий, яким ми його бачимо!» (Енглендер, 1995, с. 3).

У нашому виданні ми зупинимося на двох відомих літераторах, котрі народилися в другій половині ХІХ століття й різниця між ними всього 15 років – французі Жоржі Дюамелі та австрійцеві Ріхарді Енглендері. Один із них відобразив світ напередодні Першої світової війни, другий – показав наслідки руйнації колоніальної системи після Другої світової війни.

Автор статті ставить перед собою *мету* відтворити уявлення про мораль європейського суспільства ХХ століття у баченні класиків світової літератури як можливу альтернативу офіційним документам того часу.

Австрійський письменник, поет і драматург Ріхард Енглендер, відомий під псевдонімом Петера Альтенберга (1859-1919 рр.) прожив класичне за тривалістю життя для того часу – 70 років. Коли йому виповнилося вже 37 років, вийшла перша збірка віршів, що представляли собою невеликі ескізи. Наступного ж року теж побачив світ збірник, мініатюри (короткі «картинки настроїв»), що на поетично-чуттєвому рівні відображали зіткнення вразливої душі їхнього автора з враженнями від навколишньої дійсності (Енглендер, 1995, с. 4).

Після другого видання критики зарахували Ріхарда Енглендера до письменництва «різко декадентського напрямку», хоча можливо вони й були праві. «Декадентство» письменника характеризувалося яскраво вираженою суб'єктивністю його почуттів. Для Ріхарда Енглендера реальна природа явищ, їхнє значення для життя в його очах не мали жодного сенсу. Він сприймав усе через призму власного морально-естетичного відчуття. Проте книги Ріхарда Енглендера користувалися й користуються незмінним успіхом завдяки безпосередності й щирості його обдарування.

Письменник гостро передчував події Першої світової війни, як її дух поступово наповнював легені європейців і деморалізував родинні устої та людську мораль. За два роки до війни й за сім до своєї смерті він написав драму «Таємниця в скринці» (1912 р.). Постановка цього твору у відені того ж року викликала глибокі дискусії як із боку глядачів, так й в літературних критиків. У всіх на вустах завмерло одне питання: що саме Ріхард Енглендер бажав донести своїм твором і чому в ньому не все ясно, а навпаки – повне загадок. На це письменник усім давав теж одну відповідь: «Я хотів продовжити тему І. Тургенева «Батьки і діти». Просто у Тургенева цей конфлікт відбувся в ХІХ століття, а моїй драмі – у ХХ- му» (Енглендер, 1995, с. 4).

Хоча зміст твору таки дійсно переповнений загадками. Отже, власник невеликого заводу, містер Луба, опиняється в скрутному матеріальному становищі (чим воно було викликано й чим він займався окрім офіційної роботи – так і не зрозуміло). У нелегкий для нього час із Бразилії до його будинку повертається його молодша сестра, Карен, яку кинув коханець разом із дитиною. Свого часу містер Луба був проти від'їзду Карен, але та його не послухала. Незважаючи на те, що брат і сестра не переповнені одне до одного теплими почуттями, пан Луба дозволяє Карен залишитися жити в його будинку і за його рахунок.

Проте головна героїня драми – донька пана Луби, Крістіна. Вона, випускниця класичної берлінської гімназії, до безтями закохана француза Алена, майбутнього вченого-філолога. Молодята хочуть побратися, але на заваді їм стає пан Луба: він не бачить перспективи в цьому шлюбі, до того ж йому потрібен надійний зять, статки якого змогли пану Лубі перекрити власні борги. Карен підштовхує Крістіну на втечу з Аленом. Та з певними ваганнями погоджується. Але в останню хвилину Ален за нею не з'являється.

Крістіна, яка під проливним дощем дуже довго чекала на Алена, потрапляє до лікарні. Її туди привіз якийсь незнайомий юнак, підібравши непритомну на вулиці. Містер Луба запевняє свою доньку, що Ален просто кинув її. Через певний час між Крістіною і незнайомцем (Мартіном), котрий врятував її життя, встановлюються стосунки, що можна було б назвати й коханням. Містер Луба в захваті від нового «роману» своєї дочки, адже батько Мартіна, містер Тоймер, володар потужних заводів у Дюссельдорфі. Крістіна заспокоюється, біль від зради Алена ущухає. Але це лише примарне щастя.

Через якийсь час Мартін бачить в альбомі Крістіни фотографію Алена і минулі події постають у нього перед очима: під проливний дощ вони ледь не зіштовхнулися на вузькій дорозі, коли їхали до Берліну на автомобілях і машину Алена знесло в кювет. Хлопець загинув, у нього й думки не було кидати Крістіну. Мартін про все розповідає містеру Лубі, але той категорично забороняє про це повідомляти Крістіні. Відчуваючи себе вбивцею, загнаним у глухий кут, Мартін кінчає життя самогубством (під час польоту вимикає двигун літака й розбивається). Всі оточуючі це сприймають за звичайну аварію, лише Карен розуміє, що це самогубство. Вона намагається переконати свого брата розказати Крістіні правду – і про Алена, і про Мартіна. Але той погрожує вигнати її з дому й залишити без засобів існування. Карен замовкає. Крістіна ніколи не дізнається правди, всі події залишаться таємницею, міцно зачиненою у скринці (Енглендер, 1995, с. 30).

Дух декадансу пронизує весь сюжет. Проте автор залишає читача (й глядача) в роздумах про те, хто був правим: містер Луба, який не пустив Крістіну до Франції, не бажаючи їй долі покинутої Карен, чи Карен, яка підштовхувала Крістіну втекти з коханим? Що було б краще: якби Крістіна дізналася про те, що її Ален загинув, а Мартін покінчив життя самогубством і ще й був убивцею Алена, хоча й ненавмисним, чи незнання жакливної ситуації?

Позицію мав орати сам читач, або все залежало від майстерності акторів: чи хотів виконавець пана Луби зобразити його негідником, чи бажала актриса, котра грала Карен, показати її страждаючою від нерозуміння брата?

1972 року одна з кіностудій ФРН зняла фільм за мотивами драми Ріхарда Енглендера «Таємниця в скринці», що мав назву «І дощ змиває всі сліди» (режисер – Альфред Форер), який відразу отримав велику популярність у всіх країнах світу і ще більше фестивальних нагород. Автори сценарію та режисер перенесли події драми Ріхарда Енглендера в 70-ті роки ХХ століття й значно осучаснили їх. Проте екранізація вийшла вдалою, а ще вдалішим був склад акторів. Незважаючи на такий успіх фільму, режисер і виконавець ролі пана Луби актор Вольфганг Райхманн не дали глядачеві вибору – пан Луба був показаний безжалісним егоїстом, Карен – страдницею і жертвою обставин, а Мартін – хлопцем, схильним до суїцидальних настроїв. Так прочитали в 70-ті роки автори фільму «Таємниця в скринці».

Молодший колега Ріхарда Енглендера по жанру мистецтва француз Жорж Дюамель (1884-1966 рр.) – прозаїк і поет, драматург, літературний

критик, Лауреат Гонкурівської премії (1918), член Французької академії (1935) прожив на 12 років більше австрійського драматурга. Він бачив обидві світові війни та крах французької колоніальної системи.

Ж. Дюамель свого часу передбачав небезпеку фашизму («Щоденник білої війни», 1939 р.); його книги заміток («Французькі позиції», 1940 р.) і враження від військових подій («Місце притулку», 1940 р.) були спаленими нацистськими окупантами, яких він засудив в нарисі «На руїнах моралі: Орадур-сюр-Глан» (1944 р.). У 1939-1945 роках, тобто і під час окупації, Ж. Дюамель був секретарем Французької Академії та захищав її від нацистів і колабораціоністів. Пізніше за це він удостоївся подяки від уряду де Голля.

Духовна несвобода, засилля грошей, криза західного суспільства ним відтворені в реалістичній серії романів «Хроніка сім'ї Паскье» (т. 1-10, 1933-1944 рр.). У романі «Подорож Патріка Пері» (1950 р.) Ж. Дюамель віддає данину періоду «холодної війни». Написав утопію «Пасажири Надії» (1953 р.).

З 1960 року Ж. Дюамель страждав від численних хвороб і помер в Вальмондуа 13 квітня 1966. Під час постійного недугу, що посилювався на початку 1966 року написав свою останню драму «Це трапилося на свята» (1966 р.), що була екранізована режисером Івом Буассе 1975 року. Драма пронизана двома ідеями: по-перше, її автор ніяк не міг змиритися з наслідками постколоніального режиму й показав це до відчаю виразно; по-друге, його гнітила думка про те, що можна все життя прожити поряд із людиною й вірити їй, а вона спроможна на жахливі дії (Дюамель, 1980, с.5).

Сюжет драми такий: два подружжя (Геог і Жанетта Лажуа та Ален і Арлетта Колін), а також син родини Лажуа – Леон, всі зустрічаються в маєтку Колін для сумного спомину: минуло рівно рік від того страшного часу, коли за нез'ясованих обставин було знайдено тіло їхньої шістнадцятилітньої доньки Бріджити під бараками алжирців, які заробляли гроші у Франції. До цих поминок приєднуються інспектор поліції Бойлард зі своєю дочкою Франсуазою та майбутнім зятем – професором Саїдом Галеві.

Усі учасники цього траурного зібрання знали покійну Бріджиту, окрім професора Галеві. Вони збиралися говорити лише про неї. Але Саїд Галеві повертає спомини таким чином, що розмови присутніх перетворюються на зізнання й нове переживання дня смерті дівчини. Кожний із них пригадує цей день по-своєму: Леон, який палко кохав Бріджиту, ще й досі не отямився від удару; для Франсуази вона була взірцем того, якою має бути розкомплектована дівчина; Жанетта любила її як майбутню свою невістку (дружину Леона); інспектор Бойлард переживає муки совісті, що в рішучий момент під тиском влади погодився передати справу в інші руки; Георг в усьому звинувачує алжирців, які за день до смерті дівчини приставали до неї на танцях, а потім її тіло знайшли бід алжирським баракком.

Образ Бріджити вимальовується цільним – це була життєрадісна дівчина, котра кохала свого нареченого Леона, їй був невідомим поганий настрій, найбільше всього в житті вона любила танцювати і не вмiла сердитися. Та

страшна проблема цієї справи полягала ще й у тому, що в день смерті Бріджити французи, яких очолив Георг Лажуа, влаштували справжню «бійню» алжирцям і тих загинуло кілька десятків чоловік (Дюамель, 1980, с. 27).

Майже на початку розмови, яку затіяв професор Галеві, складається враження, що вбивця Бріджити знаходиться в цій кімнаті, і підозри лягають майже на кожного. І все-таки фінал уражаючий: коли Бріджита роздягненою загорала на безлюдному пляжі, її підстеріг і при спробі згвалтування випадково вив Георг Лажуа (батько Леона, нареченого Бріджити). Потім він згадав, що минулого дня до неї приставали на танцях алжирці і, коли всі були на святкуванні дня Нептуна, відніс і кинув її під алжирський барак. Наслідки були настільки трагічними, що навіть із політичних міркувань справу закрили.

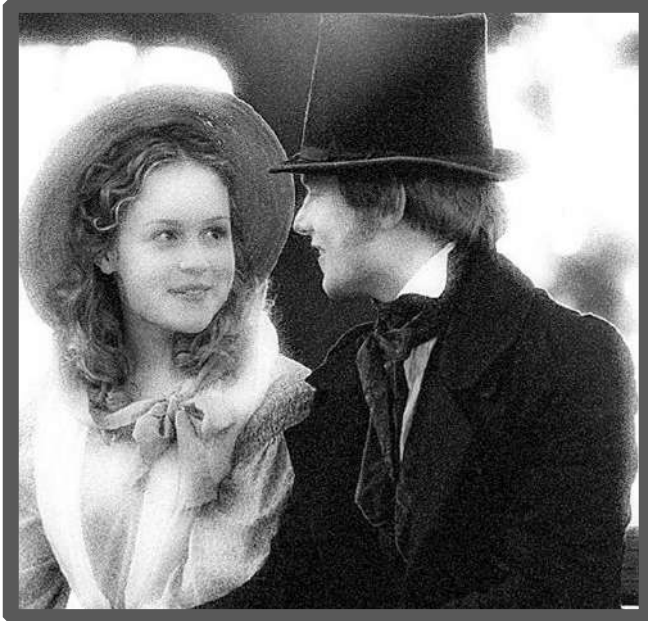
Усі присутні вражені, окрім професора Галеві (алжирця за національністю). Він прийшов на ці поминки з певною обдуманною метою – вбити того, через кого звірчачим чином був забитий його молодший брат, який перед смертю багато чого встиг йому повідати. Доки всі не можуть вийти з оціпеніння, Саїд Галеві виймає пістолет і стріляє в Георга. «кров за кров» - він помстився за свого брата! (Дюамель, 1980, с. 30)

Ця вистава мала в 60-ті роки у Франції великий успіх. Проте при екранізації твору відомий режисер Ів Буассе переніс події з 60-х років у 70-ті та змінив послідовність подій: вони розгортаються хронологічно від того дня, коли на танцях алжирці посміли запросити Бріджиту до моменту вбивства Георга Лажуа (таточка Лажуа). Бріджита, про яку в драмі лише ведуться оповіді, у фільмі є живою особою, а донька інспектора Бойларда (Франсуаза), котра посідає далеко не останнє місце в драмі, у фільмі відсутня. Таким було режисерське бачення.

Критики дуже хвалили фільм. Правда. Побачити його Жоржу Дюамелю не вдалося: він помер за дев'ять років до екранізації й авторське право в цьому випадку не мало жодного значення. У фільмі дебютувала зовсім юна Ізабель Юппер – в майбутньому всесвітньо відома кінозірка. Вона зіграла роль Бріджити Колін. Таточка Лажуа блискуче втілює відомий французький актор Жан Карме. Фільм обійшов усі країни Європи й Америки.

Таким чином, вивчення суспільства певної епохи через його сприйняття сучасниками-митцями тих часів є надзвичайно важливим для будь-якого дослідження. І хоча ми стверджуємо, що мистецтво є відображенням реальності на художньо-емоційному рівні, все ж кожному з авторів творів довелося жити в середині того соціуму, дихати його повітрям. Тому, вивчаючи історію взаємин між соціальними станами населення, спираючись лише на одні документи, ми втрачаємо саме відчуття цієї історії. Завдяки двох розглянутим нами творами, ми спостерігаємо, як змінилися стосунки «батьки-діти» на початку ХХ століття в порівнянні з «тургенівськими» часами, а разом із ними і суспільна мораль; як загострилися відносини між країнами «першого» і «третього» світів у середині ХХІ століття після падіння колоніальної системи.

Ріхард Енглендер (1859-1919)
ТАЄМНИЦЯ У СКРИНЬЦІ (1912)

Дійові особи:

Пан Луба
Пані Луба
Крістіна Луба
Карен Луба
Теодор Луба
Ален Фуардьє
Пан Тоймер
Мартін Тоймер
фрейлін Ірена
Клямборт, службовець
доктор Лібкольд

ДІЯ 1.

На авансцену перед закритою завісою виходить гарний, модно одягнений темноволосий юнак, з верхньої кишені елегантного пальта виймає годинник. Уважно дивиться на нього, потім кладе знову в кишеню. Йому назустріч вибігає юна дівчина в сукні гімназистки з накинutoю зверху теплою пелериною. Юнак обіймає дівчину і цілує.

Крістіна (вириваючись з його рук): Алене, припини! Адже поряд гімназія, що про мене подумують?

Ален: Нехай нам всі заздять, ми найщасливіші з тобою люди!

Крістіна: Тобі що, ти поїхав додому і все, а мені тут жити!

Ален: І тобі тут не жити, поїдеш зі мною.

Крістіна: Як у тебе все просто... А як ти дізнався, що мене сьогодні раніше відпустять.

Ален: Просто здогадався. Дуже боявся, що пропущу тебе по дорозі додому, а там вже до тебе додзвонитися. Ти хіба забула, що у нас сьогодні дата?

Крістіна: Яка дата?

Ален: Рівно місяць, як ми знайомі.

Крістіна: Точно...

Ален: А пам'ятаєш, як ми з тобою познайомилися?

Крістіна: Ще б пак! (Говорить, копіюючи Алена) Вибачте, ви не підкажете, як пройти до будинку Теодора фон Коббе?

Ален (говорить, копіюючи Крістіну): Скажу, мсьє. Треба спочатку йти прямо, а потім – наліво, далі звернете вправо, потім знову прямо, потім наліво, потім направо й відразу ж на нього натрапите!

Крістіна (копіюючи Алена): А ви б не змогли це мені показати на плані?

Ален (копіюючи Крістіну): Звичайно. (Своїм голосом) І тут у тебе випала з рук сумка. Ми потягнулися за планом і розірвали його.

Крістіна (копіюючи Алена): О, мадмуазель, що ви натворили? Тепер ви повинні мене провести до цього будинку. Я один без плану до нього не дійду!

Ален (копіюючи Крістіну): Вибачте, але мені ніколи ...

Крістіна (копіюючи Алена): О ... У Німеччині всім ніколи. Чому вам ніколи? Куди ви так поспішаєте?

Ален (копіюючи Крістіну): Я поспішаю додому тому, бо тато мене чекає.

Крістіна (копіюючи Алена): Ну, батьки завжди чекають. Вони чекають миру, вони чекають щастя, вони чекають смерті, вони чекають дочок ... Ходімо!

Ален (копіюючи Крістіну): Куди?

Крістіна (копіюючи Алена): Покажіть мені дорогу!

Ален (копіюючи Крістіну): Але я вам сказала: мені ніколи!

Крістіна (копіюючи Алена): Ви розірвали мій план і тепер просто зобов'язані показати мені дорогу!

Ален (копіюючи Крістіну): Ні, нікуди я не піду! Відпустіть мою руку, а то я покличу поліцію!

Крістіна: О Боже, я так і сказала? Як мені зараз за це соромно!

Ален: Ніколи думати про мораль, у нас не так багато часу. Йдемо! (Йдуть).

Картина 1.

Особняк фабриканта Карла Луби. Його кабінет дорого обставлений. Стіл прикрашають срібні статуетки. Пан Луба, гарний чоловік років сорока з самовдоволенням виразом обличчя, сидить в халаті на просторому дивані з

келихом вина в руці, а його ноги лежать на м'якій підставці. До кабінету входить сухорлявий чоловік середніх років. Пан Луба схоплюється.

Пан Луба: Клямборте? Що вам від мене треба?

Клямборт: Я прошу вибачити мене, але нам необхідно поговорити.

Пан Луба: Але чому неодмінно у мене вдома?

Клямборт: Бо справи цього вимагають! А в кабінеті, в конторі у вас ніколи немає часу!

Пан Луба: Для важливих справ я його завжди знаходжу.

Клямборт: Пане Луба, це справа важлива! Ви до цього часу не сказали мені, що робити

Пан Луба: Чому я? Адже головний бухгалтер – це ви! Знайдіть статті з бюджету і включіть їх кудись на потрібне місце!

Клямборт: Але це просто неможливо!

Пан Луба: Ви знаєте, про що я іноді мрію? Щоб у мене був бухгалтер із багатою фантазією, який хоча-б зрідка проявляв винахідливість! Так що, давайте, проявіть її!

Клямборт: Одна винахідливість нас не врятує!

Пан Луба: Якщо вам на 40 марок додадуть платню, то ви знайдете вихід!

Клямборт: Дякую! Це дуже мило з вашого боку, але тут є і щось інше!

Пан Луба: Що? Давайте, давайте сюди!

Клямборт: Я хочу бути впевненим, що нас ніхто не почує. Ваші борги занадто серйозні і не тільки борги ...

Пан Луба: Якщо ви нічого не вмієте, то тоді мені доведеться все робити самому!

Входить доктор Лібкольд, чоловік середніх років, злегка схильний до повноти.

Пан Луба: Все, Клямборте, до мене прийшли, зустрінемося на роботі.

Клямборт: Не було б занадто пізно ... (виходить).

Лібкольд: Ну що знову сталося? Втім, навіть питання, давайте спочатку поміремо тиск. Так, 120/80 – цілком нормально. Де у вас болить?

Пан Луба: Від грудної клітини і до самої шиї.

Лібкольд: Нерви. Мої таблетки приймаєте?

Пан Луба: Якщо ви думаєте, що від них є користь, то глибоко помиляєтеся!

Лібкольд: Таблетки, які вам допоможуть, ще не винайдено

Пан Луба: В такому разі, навіть я вас викликав?

Лібкольд: Щоб ще раз від мене почути, що, по суті справи, ви здорові. Нерви не в порядку, перевтома, до того ж ще, вам самого себе шкода. Ось невелика порція алое, це зараз допоможе найкраще.

До кабінету вбігає Крістіна.

Крістіна: Що з ним, доктор?

Лібкольд: Нічого особливого, як зазвичай. Спробуйте вплинути на нього, мене він не слухається (пішов).

Крістіна: Тату! Що з тобою?

Пан Луба: Вже нічого, вже пройшло ...

Крістіна: Сподіваюся, все пройде.

Пан Луба: Так ... Ми збиралися повечеряти разом?

Крістіна: Ой, правильно, я зовсім забула ... Це недобре?

Пан Луба: Це говорить про твоє неувагу до мене. Де ти була? Знову бачилася з Аленом?

Крістіна: Так.

Пан Луба: Чи не занадто часто ви буваєте разом?

Крістіна: Я знаю, що при одному його імені ти виходиш з себе.

Пан Луба: Дозволь мені мати свою думку. Сподіваюся, ваші відносини не зайшли занадто далеко?

Крістіна: Хіба я тебе питаю про твоє особисте життя?

Пан Луба: Як батько, я просто зобов'язаний цим поцікавитися, але якщо ти не хочеш відповідати мені (хапається за серце).

Крістіна: Іди, лягай. Чому б тобі не обстежитися в серйозній клініці?

Пан Луба: Ні, я просто трохи перевтомився, та й годі!

Крістіна: Ти багато п'єш.

Пан Луба: Ну ось, і ти починаєш, як твоя мати! Давай краще приємно проведемо вечір.

Крістіна: Давай, але лише якщо ти не будеш пити.

Пан Луба: Ти так говориш, що мені здається, що я як і раніше одружений.

Крістіна: Доктор Лібкольд сказав ...

Пан Луба: А ... До біса всіх цих докторів! Лібкольд – ідіот! Сьогодні або завтра я здохну – чи не все одно! Кого це хвилює?

Крістіна: Амінь ... Не люблю, коли ти верзеш дурниці!

Пан Луба: Ти права, я не подумав і сказав чортзна що... Не сприймай все за чисту монету і сказане Лібкольдом теж... Давай краще розіп'ємо пляшечку витриманого винця!

Крістіна: Ти неможливий! Вечеряй сам.

На авансцену виходять Крістіна і Ален. Вони одягнені по-дорожньому.

Крістіна: Цим будівлям понад 400 років. Всі побудовані однаково, щоб ніхто не заздрив.

Ален: Значить, тут одні жінки живуть?

Крістіна: Це логічно, тут живуть вдовиці військових і колишня імператорська прислуга. Таких притулків у нас багато.

Ален: Що це з тобою?

Крістіна: Не можу себе уявити ось-такий старою ...

Ален: А я можу (згинається вдвічі і йде накульгуючи, Крістіна сміється, вони йдуть).

Картина 2.

Фойє особняка пані Луби. Ірена, молода жінка років тридцяти, перебирає старі речі. Дзвінок дзвоника в двері. Ірена поспішає відкривати. Заходять Крістіна і Ален.

Ірена: Дивись, дивись, хто до нас прийшов! Крістіно! Дівчинко моя, як добре, що ти придумала мене провідати! А це хто?

Крістіна: Це Ален. Приїхав з Франції вивчати німецьку мову і писати магістерську про Теодора фон Коббе.

Ален: Бонжур. Крістіна дуже хотіла, щоб ми познайомилися.

Ірена: Бонжур! Яка вимова? Без акценту!

Крістіна: Алене! Ти лише поглянь на її кімнату!

Ірена: Що робити? Обожаю старі речі! Тут все незабаром стане музейною рідкістю.

Крістіна: Алене! Яка краса. Це ж стара карусельна конячка! Я з нею грала в дитинстві! Я хочу її забрати.

Ален: Фантастика! Скільки ви хочете за неї?

Ірена: Ні, навіть для тебе, моя мила, ця конячка не продається! Яка ти вже доросла! А мені здається, що лише вчора мене взяли для тебе нянею... А вже сімнадцять років пройшло! Я тоді так боялася, що ці важливі панове викинуть мене зі свого особняка, адже мені було п'ятнадцять років і я нічого не вміла. А потім я подивилася на твою маму і зрозуміла, що вона теж дитина. Адже вона тебе народила в вісімнадцять. І ми з нею прекрасно порозумілися.

Крістіна: Шкода, що ти переїхала сюди з мамою, а не залишилася там зі мною.

Ірена: Я не могла залишатися в будинку твого батька. Він був просто нестерпний!

Крістіна: Гаразд, давай не будемо про це. Краще передбач нам майбутнє!

Ірена: Вічно ти зі своїм майбутнім, дурощі все це!

Крістіна: Ну, хоча б жартома, для нас з Аленом.

Ірена: Жартома? Тоді можна, мабуть, і то тільки тому, що ти цього хочеш!

Крістіна (Алену): Вона не тільки по руці, але і по пір'їнці вгадує майбутнє. Все залежить від того, як пір'інка опуститься.

Ірена: Ану, діти, станьте поруч зі мною! Крістіна зліва, Ален - справа! Коли я порохую до трьох, ви разом дуєте на пір'інка! Тільки неодмінно разом ... Раз, два, три! (Пір'інка спочатку починає летіти в бік, потім летить вгору. Ірена напружується).

Крістіна: І що б це значило?

Ірена: Як би це краще пояснити ... У вас попереду далека дорога буде ...

Ален: Я здогадуюся, куди ця дорога поведе нас ...

Крістіна: Куди ж поведе дорога?

Ален: У неділю ми поїдемо в Данію!

Крістіна: Це неможливо. Мій тато хворий, ти ж знаєш.

Ален: Тато, тато, тато! Вічно одне і те ж.

Крістіна: Йому буде неприємно, якщо я раптом поїду!

Ален: Я взагалі не розумію твого батька ...

Крістіна: Тобі це й ні до чого! Це ж мій батько.

Ірена: Ох, цей пан Луба!

Крістіна: Прошу вас, не кажіть так про батька!

Дзвінок дверного дзвоника. Ірена відкриває двері, входить пані Луба, вишукана жінка тридцяти п'яти років. Напружується при вигляді Крістіни та Алена.

Пані Луба: Крістіно? Здрастуй ... Ти навіщо приїхала?

Крістіна: Ти мені не рада?

Пані Луба: Рада, звичайно. Але чому не подзвонила, що не попередила?

Крістіна: Так вийшло.

Пані Луба: А це хто з тобою?

Крістіна: Це Ален.

Пані Луба: Твій наречений?

Крістіна: Це мій друг.

Пані Луба: Ну, зараз це, напевно, саме так і називається.

Ален: Дуже радий знайомству, мадам.

Пані Луба: О, француз, і говорить без акценту ...

Крістіна: Він закінчує в Берліні магістратуру з німецької філології, мамо.

Пані Луба: Як цікаво ...

Крістіна: Алене, ти б не міг поки поспілкуватися з Іреною, поки я переговорю з мамою?

Ален: Звичайно. (Ірена і Ален виходять з фойє).

Пані Луба: Ну що, ж, будь ласка, сідай, чого стоїш?

Крістіна: Дякую. Вибач, що я так несподівано до тебе вриваються. Ми тобі телефонували з вокзалу, але ніхто не підійшов до телефону.

Пані Луба: Вибач, ти куриш? (Дістає сигарети).

Крістіна: Ні, що ти ...

Пані Луба: Коли ми з тобою бачилися востаннє?

Крістіна: Місяців вісім тому

Пані Луба: Ти змінилася ...

Крістіна: А ти ні!

Пані Луба: Отже, навіщо ж ти приїхала?

Крістіна: Хочу поговорити з тобою про батька

Пані Луба: Це була його ідея?

Крістіна: Ні ...

Пані Луба: Що йому потрібно?

Крістіна: Нічого... Я сама приїхала... Не знаю, як би це краще тобі сказати... Але, врешті-решт, ви були одружені і ти його повинна знати.

Пані Луба: Ще б мені не знати його... Як думаєш, чому я розлучилася з ним?

Крістіна: А я вважала, що це він розлучився з тобою...

Пані Луба: Послухай мене, моя мила дитинко... твій батько при розлученні наполіг, щоб ти залишилася у нього. Крім того, у мене з твоїм батьком існує договір, що мати зобов'язується ніколи свою дочку не налаштовувати проти батька

Крістіна: Договір?

Пані Луба: Так. І за це твій батько мені платить хороші гроші.

Крістіна: За мовчання?

Пані Луба: Можеш думати, що хочеш! У всякому разі, я не збираюся ускладнювати собі життя!

Крістіна: Але про це навіть мова не йде.

Пані Луба: Тоді, про що ж?

Крістіна: Я дуже турбуюся

Пані Луба: В твої-то роки?

Крістіна: Так, саме, в мої! Батько поводитьсь дуже дивно...

Пані Луба: Він був завжди дивним. Ми познайомилися на балу. Він був з низів, але військовий... І тоді у нього фінансові справи вже йшли непогано. Я не хотіла за нього заміж, але батьки наполягли. Я завжди знала, що нічого хорошого з цього не вийде.

Крістіна: Чомусь він останнім часом став брехати, навіть через дрібниці. Ми недавно з Аленом проходили повз міського кладовища, і Ален звернув мою увагу, що далеко біля однієї з могил стоїть мій батько. Коли ж я його запитала, що він там робив, то він став категорично заперечувати, що взагалі там був. Він сказав, що у нього немає часу відвідувати небіжчиків. Навіщо він бреше?

Пані Луба: Вибач, Крістіно, але твій батько мене не цікавить і вже багато років!

Крістіна: А я? Хіба я тобі байдужа?

Пані Луба: Я ж теж для тебе нічого не значу. Ти ж сама відреклася від мене.

Крістіна: Але лише тому, що ти його обдурила!

Пані Луба: Це брехня! Він із розуму сходить від своєї хворобливих ревнощів, так що ця брехня його влаштовує. Прийде час і ти сама в цьому переконаєшся. Він і тебе теж замучить своїми ревнощами, своєю ідіотською підозрілістю! О, ти ще постраждаєш від нього!

Крістіна: Ну, продовжуй!

Пані Луба: Я не скажу більше ні слова!

Дзвінок дверного дзвоника. Пані Луба відкриває двері. Входить пан Йоганес, літній чоловік з впевненим виразом обличчя.

Пані Луба: Зараз у мене більше немає часу, якщо дізнаєшся щось нове - подзвони. Дякую за візит.

Крістіна: Алене, ми йдемо.

Ален (виходячи): Добрий день, пане.

Йоганес: Хіба ти не познайомиш нас?

Пані Луба: Пан Йоганес. А це Крістіна і Ален.

Йоганес: Добрий день, дуже приємно.

Ален (тиснучи йому руку): Нам теж.

Крістіна: До побачення, мамо.

Ален: До побаенн, мадам (Цілує їй руку, йдуть).

Йоганес: Ти вип'єш?

Пані Луба: Ні, не хочу.

Йоганес: Чому ти говорила, що ця дівчина на фотографії - твоя племінниця? Скільки ж їй років?

Пані Луба: Сімнадцять.

Йоганес: Сімнадцять

Пані Луба: Так, сімнадцять! Тепер ти знаєш і це. А мені не тридцять років, а тридцять п'ять. Можеш зробити висновки. Чому ти мовчиш? Скажи що небудь!

Йоганес: На брехні нічого ніколи не побудуєш.

На авансцені Крістіна і Ален. вони стривожені.

Крістіна: Ти лист отримав?

Ален: Так. Наступного тижня мені потрібно повернутися до Франції

Крістіна: Я знаю.

Ален: І це все, що ти можеш сказати?

Крістіна: Я завжди знала, що тобі рано чи пізно доведеться повернутися.

Ален: І то тебе не засмучує, ну, хоча б зовсім трошки?

Крістіна: Трохи? Мабуть ...

Ален: А знаєш, моя мама згодна, щоб б приїхала до нас в якості моєї нареченої. Через два тижні ти закінчуєш гімназію і ...

Крістіна: А не зможу, Ален ...

Ален: Знову будеш говорити про батька?

Крістіна: Так, про батька.

Ален: Я тебе не впізнаю ... Що з тобою сьогодні? Скажи, що-небудь трапилося?

Крістіна: Та ні.

Ален: У нас на півдні дуже красиво. У нас завжди світить сонце, споруди світлі, легкі, нічого важкого та похмурого. А тобі покажу Авіньйон— це неможливо описати. Я тобі покажу нашу ферму, ти побачиш, як там вільно живуть дикі коні. А моя мати – вона прекрасна наїзниця!.. Ти повинна неодмінно поговорити зі своїм батьком. Він тебе відпустить, ось побачиш, адже ти поїдеш в якості моєї нареченої! Що мовчиш? Завтра ми з тобою побачимось?

Крістіна: Ти можеш мені дати обіцянку?

Ален: Яку?

Крістіна: Що будеш мені завжди говорити правду?

Ален: А навіщо мені тобі брехати?

Крістіна: Пообіцяй! Навіть якщо пройде багато-багато років, ти все одно не будеш ніколи ...

Ален: Клянуся, Крістіно! А ти теж дай мені клятву.

Крістіна: Яку?

Ален: Що вийдеш за мене заміж.

Крістіна: Я постараюся умовити батька.

Картина 3.

Вітальня пана Луби. Стіл накритий, як для прийому. За столом сидять пан Луба і його сестра, Карен, елегантна двадцятип'ятилітня жінка в пригніченому стані. Сидячи на підлозі, грає її п'ятирічний син, Теодор.

Карен: Так. Це все, більше мені нема чого сказати ...

Пан Луба: Всі радісніше і радісніше жити на світі.

Тео: Мамо, а хто цей дядько? Я його не знаю...

Карен: Це твій рідний дядько Карл.

Тео: Чому він мій рідний дядько Карл?

Карен: Ти хотів щось сказати?

Пан Луба: Так. Що я хотів сказати? Я ж просив тебе не зв'язуватися з цим типом! Так ні, моя маленька сестра, яка була трохи старше моєї дочки, все знала краще за мене! Захотіла побачити великий світ, поїхати в далекі країни – Бразилія, Ріо! З якимось гультаєм із Риму!

Карен: Він зовсім не гультай!

Пан Луба: Не гультай? Але він же тебе кинув! Кілька років життя в розвагах і шукай вітру в полі! Наплювати на дружину і улюблене чадо – навіть не знаєш із ким він плутається тепер!

Карен: Карл, як ти можеш, тут же дитина ...

Пан Луба: Я адже просив тебе відправити хлопчика погуляти! .. Хіба я не передбачав, що цей римський папуга кине тебе в решті решт! Але ти не слухала – наче я хотів тобі зла! Моє знання людей для тебе нічого не значило! І я, я перед богом за тебе відповідав після смерті батьків!

Карен: Так, ти маєш рацію, Карл. Так, так! Ти тоді був правий!!! Ти завжди правий ...

Тео: Мамо, а чому це дядько на тебе кричить?

Карен: Але тепер адже нічого не зміниш!

Пан Луба: Із двома валізами ти пішла звідси, з цими ж двома валізами і дитиною ти повернулася. Який разючий приріст! Вітаю! Твоє здоров'я!

Карен: Що поробиш, я випробувувала долю ...

Пан Луба: Ха-ха ... О Боже, які слова, не можна повторити? Вони звучать так красиво!

Карен: Я випроувувала долю!

Водить Крістіна. Завмирає від несподіванки.

Крістіна: О Боже, Карен!

Карен: Кристино! Моя дівчинко, дай поглянути не тебе! Як виросла, зовсім доросла стала! Ми не бачилися з тобою шість років, чи не так?

Крістіна: Мені здається, що минула ціла вічність!

Тео: А це хто, мамо?

Карен: Це Крістіна, поздоровайся з нею!

Крістіна: Який у тебе милий син! Так на тебе схожий!

Пан Луба: Карен буде жити у нас.

Крістіна: Боже, як здорово!

Карен(зворушено): Дякую, Карле.

Пан Луба: Тимчасово! (Виходить).

Крістіна:(в задумі бере фотографію зі столу). Знаєш, до сих пір не можу собі уявити...

Карен: Що саме?

Крістіна: Що він колись був юним – ось поглянь на фотографію! Скільки йому тут років?

Карен: Двадцять два.

Крістіна: Коли я дивлюся на цю фотографію, то мені не віриться, що це мій батько.

Карен: Він був юним, як всі люди.

Крістіна: У мене таке відчуття, ніби він щось ховає ...

Карен: Себе ... Він ховається від себе самого. Потім шукає себе і завжди радіє, коли себе не знаходить.

Крістіна: Я чую голоси, вони йдуть. Я запросила сьогодні свого друга Алена, він хоче поговорити з татом.

У вітальню входять пан Луба і Ален.

Ален: У ваших словах, мсьє, звучить безнадія ...

Пан Луба: Сідайте за стіл, прошу вас. Всі сідайте. (Сідає за стіл). Річ у тім, коли людина пережила те, що пережив я, то вона бачить багато речей в іншому світлі. Скільки вам років?

Ален: Двадцять два.

Пан Луба: У віці моєї дочки мене вчили поводитися з вогнепальною зброєю, а в свої двадцять два я був кадровим офіцером, ми тоді скандували: «Геть Казимира, президента Франції – розпусника та окультизм! Або ми розіб'ємо Францію до кінця!»

Ален: Як чудово!

Пан Луба: Що чудово ?!

Ален: А то, що сьогодні все змінилося, хоча минуло не так багато часу, для того, щоб люди стали іншими.

Пан Луба: Припиніть! Наближення війни витає в повітрі і людина – все та ж! Нікчемна і жалюгідна, працює все життя, метушиться, бореться за краплю

любові, за шматочок свого щастя, а фінал завжди один і той же – жменька праху і бурмотіння якогось священика!

Ален (артистично): «Так, бувають хвилини, коли вже ні в що не віриш, коли починаєш сумніватися. – сказав містер Джозеф Тагс і з заavidною швидкістю відклеївся від скла і постав перед незнакомцем. – Я з Любека, – сказав джентльмен із портфелем. – Із Любека! – вигукнула місіс Тагс, відчинивши двері, за якими в перспективі виявилася міс Тагс. – Із Любека! – вигукнули разом міс Тагс і містер Саймон Тагс. – Із Любека! – вигукнув містер Джозеф Тагс, стаючи блідо-жовтим, як голландський сир. – Із Любека! – підтвердив джентльмен із портфелем. – Від містера Кауера, вашого повіреного. Все тепер налагодиться. Містер Тагс, прийміть мої вітання, сер». Це Теодор фон Коббе.

Пан Луба: Ви цитуєте Теодора фон Коббе напам'ять?

Ален: Я пишу про нього магістерську роботу, хіба Крістіна вам не говорила?

Пан Луба: Бачите, я мало цікавлюся друзями моєї дочки.

Ален: А ми лише й говоримо, що про вас. Вчора, наприклад, я посперечався з Крістіною, що ви дозволите їй поїхати до Франції, до мене в гості, як моєї нареченій.

Карен: Дозвольте вам запропонувати трохи овочів.

Ален: Спочатку нехай мсьє Луба скаже «так».

Пан Луба: Шкода, овочі відмінні!

Крістіна: Тату! Відповідай зараз, в присутності Карен!

Пан Луба: Не вплутуй сюди Карен, будь ласка!

Ален: Може бути вам необхідно пообіцяти, що ми там обвінчаємося, або, можливо, ви хочете, щоб тут? ..

Пан Луба: Можете далі не продовжувати, юначе. Я не хочу, щоб моя дочка так рано стала залежати від своїх почуттів до вас.

Ален: Але чому? Я кохаю її.

Пан Луба: Знаєте, ви симпатичний юнак, Алене, і це логічно, що у моєї дочки могли виникнути почуття до вас, про які вона потім пошкодує. (Крістіні). Тобі зрозуміла моя точка зору?

Ален: Вибачте, але я не розумію?

Пан Луба: Зрозумієте коли-небудь.

Ален: Ми просто закохані одне в одного, мсьє, ось і все.

Пан Луба: А завтра це пройде.

Ален: Я думаю, що ні.

Крістіна: Не розумію, про що ти говориш? Про залежність почуттів? Про почуттях, про які потім доведеться шкодувати? Я просто люблю Алена і хочу бути з ним!

Пан Луба: Ти ще навіть не здала випускні іспити в гімназії! Яке зараз заміжжя?!

Карен: А там з'являться нові перешкоди!

Пан Луба: А ти, Карен, краще помовчи, це єдине, про що я тебе прошу!

Крістіна: Тобі нічого не варто дати згоду!

Пан Луба: Ти помиляєшся!.. Та ви дасте мені нарешті спокійно поїсти, чи ні?

Крістіна: Ну, якщо для тебе це найголовніше – будь ласка! (Вибігає).

Ален: Ви її образили.

Пан Луба: Вона мене образила!

Карен: Вибачте, я знайду Крістіну (вийшов).

Пан Луба: Ну що ж, поговоримо про Теодора фон Коббе?

Ален: Щось перехотілося.

Пан Луба: Розумію. А чим займаються ваші батьки?

Ален: Батько помер, коли я був маленьким, а мати - власниця великої ферми в передмісті Авіньйону. Вона розводить породистих коней.

Пан Луба: Коні в наш час автомобілів і бізнесу! Це так несучасно!

Ален: Чому, мсьє? Ми маємо прекрасні доходи. Як ви розумієте, якби це було не так, я не міг би вчитися в Берліні.

Пан Луба: Можливо, але ми зараз живемо в інший вік.

Ален: Так ви і не дали мені відповіді на головне питання: чому ви не хочете, щоб ми з Крістіною одружилися?

Пан Луба: Це несвоєчасне питання, їй рано заміж. Нехай пройде рок, два-три – тоді подивимося!

Ален: Шкода ... Мені час йти, мсьє! (Встає і йде до виходу).

Пан Луба: Всього доброго, юначе! Успіху вам в наукових працях! (Ще якийсь час сидить, далі виходить).

Входять Крістіна і Карен.

Карен: Зовсім, як в той раз ...

Крістіна: Не розумію?

Карен: Він поводить себе точно так, як вів шість років тому! Тільки тоді замість тебе була я.

Крістіна: Але навіщо все це? До чого ці гучні фрази про залежність від почуттів?

Карен: Завжди, коли йому нема чого заперечити, він говорить гучні фрази!

Крістіна: Але ж це позбавлене будь-яких підстав.

Карен: Цей будинок дуже просторий, він боїться залишитися в ньому один.

Повертається пан Луба.

Крістіна: Де Ален?

Пан Луба: Пішов. Ти куди зібралася?

Крістіна: Я хочу до Алена.

Пан Луба: Постій! Я не дозволю тобі повторити помилку, яку зробила Карен!

Поглянь лише на неї: ось вона стоїть, молода красива жінка, але кинута і позбавлена всіх надій! Із дитиною, у якої немає батька, жебрачка!

Крістіна: Тагу!

Пан Луба: Так, жебрачка! Випрошує згоду свого брата провести в його будинку залишок своїх жалюгідних днів!

Карен (стримуючи себе): Але до чого тут Крістіна, не розумію?

Пан Луба: У перший раз я не зміг протистояти цьому, вдруге я такого не допущу!

Крістіна: Хто тобі сказав, що буде так само?

Пан Луба: Мій досвід і всі аргументи тут безсилі! (Вибігає)

Картина 4.

Вітальня пана Луби. Карен сидить за столом. Входить маленький Теодор. Він тягне за собою дитячу надувний човник.

Тео: Мамо, запитай мене: «Тео, а куди ти пливеш?»

Карен: І куди ж ти пливеш?

Тео: В Індію!

Карен: А чому саме в Індію?

Тео: А тому, що в Індії живуть тигри, слони, мавпи і немає дядька Карла.

Карен: Сонечко моє (цілує його).

Крістіна (входячи): Карен, Ален не прийшов? Я сьогодні пізно встала, я проспала ...

Карен: Не переживай, подивися сюди!

Крістіна: Боже мій, конячка! .. А де ж він?

Карен: Ален сьогодні поїхав.

Крістіна: Поїхав і не прощався?

Карен: Не зовсім! Ось, тримай лист.

Крістіна (читає): «Кристіно, дорога, кохана! Ця красива дерев'яна конячка прискакала до тебе і принесла мого листа. Я не хотів з тобою прощатися, ненавиджу ці сентименти! Через два тижні побачимося». Як він собі уявляє мій приїзд?

Карен: Можна було б так: береш квиток, сідаєш в поїзд і їдеш.

Крістіна: А батько?

Карен: А батькові я все сама скажу. Після твого від'їзду. Так, Крістіна! Тобі прийшов ще один пакет!

Крістіна: Такий великий? Що це? (Розриває). Карен, це атестат, атестат про закінчення класичної гімназії! Я зовсім забула про день вручення! Ось і новина для татка!

Карен: Атестат із відзнакою!

Крістіна: А він боявся, що я завалю іспити! Ось я його покладу йому на стіл і напишу: ця депеша присвячується пану Лубі, визначному комерсанту!

Карен: Може бути, Карл на це розраховував?

Крістіна: Що ти цим хочеш сказати?

Карен: Так, нічого. Так, я мало не забула, Ален ще тобі ще й дзвонив.

Крістіна: І ти досі мовчала? Що він сказав?

Карен: Він сказав, що ти квиток можеш не купувати.

Крістіна: Як, не купувати?

Карен: Він сам за тобою приїде.

Крістіна: Він так і сказав?

Карен: Так, через п'ять днів, на автомобілі!

Крики Тео: Мамо! Я тону! Допоможи!

Карен: Боже, Тео, Тео !!!

Крістіна і Карен в жаху вибігають.

Все та ж вітальня. Виходять пан Луба і Теодор, сідають за стіл. Карен несе на підносі кава і чай. Трохи пізніше виходить Крістіна. Вона дуже бліда.

Пан Луба: Добрий ранок! Як самопочуття?

Крістіна: Вже краще, лише спала погано.

Пан Луба: О, бідна моя дівчинко.

Карен: Чай або кава?

Крістіна: Чай, будь ласка (кашляє).

Тео: Чому Кристина кашляє?

Пан Луба: Тому, що ти тонув, а вона тебе, дурня, врятувала. Твоя мама плавати так і не навчилася, ось і довелося це робити Крістіні.

Тео: Але ж я ж не кашляю?

Пан Луба (торкаючись болаКрістіні): У тебе температура!

Крістіна: Немає у мене ніякої температури.

Пан Луба: Ти б краще пішла і лягла в ліжко!

Крістіна: Ну ось ще!

Карен: Я теж вважаю, що тобі було б краще лягти. День треба перележати полежати, а на ранок будеш зовсім здорова!

Крістіна: Ти думаєш?

Карен: Йдемо! Сніданок я тобі віднесу в ліжко.

Пан Луба: Швидше видужуй!

Крістіна: Спасибі, тату!

Карен: Тео, йдемо з нами!

Пан Луба:Тоді чого і мені чекати за цим столом? (Кричить). Карен, скажи прислузі, нехай все принесе мені в кабінет (пішов).

На авансцену виходять Карен і Крістіна. Крістіна в дорожньому одязі.

Карен: Ну, як ти?

Крістіна: Добре. Тільки нежить ще не пройшов. Папа пішов?

Карен: Так, його терміново викликали в контору.

Крістіна: Він, напевно, скандал влаштує? Ще поліцейських пошле в погоню!

Карен: Спочатку йому доведеться з'ясувати, куди ви поїхали. Нічого, нехай собі трохи позлється! Через тиждень йому відправиш листівку: «Привіт із Авінйону, гаряче любляча тебеКрістіна»!

Крістіна: Я бачу, тобі приємно хоч разок його провчити. Південь Франції... Я так хочу його бачити. Там завжди сонце! І там я стану дружиною Алена... не розумію, у мене щось дивне коїться всередині ...

Карен: Це напевно від ліків. Я боюся за інше ... Така злива на вулиці, як би ти сильніше не розболілася. Я піду і побуду з тобою, поки він не приїде.

Крістіна: Ні, не залишай Тео на нашу прислугу. Вона ненадійна. А якщо Ален запізниться, а посиджу в ресторанчику поруч.

Карен: Ну, добре, щасливо тобі!

Крістіна: Дякую тобі, Карен! (Виходить з валізою, Карен їй дивиться у слід).

ДІЯ 2.

Картина 1.

Лікарняна палата. Крістіна лежить на ліжку, вкрита білим простирадлом. Вона відкриває очі, в подиві оглядається, потім повільно встає, знаходить на стільці халат і одягає його. Виходить з палати. З іншого боку заходять доктор Лібкольд, пан Луба і Карен.

Лібкольд: Боже мій, вона прийшла до тям і кудись вийшла!

Пан Луба: треба було краще за нею доглядати!

Лібкольд: Я зараз її знайду! (Збирається йти, але в палату входить Крістіна).

Пан Луба(обіймаючи Кристину): Як почуваєшся?

Крістіна: Де я? Я в лікарні?

Лібкольд: Так.

Крістіна: Скільки я була без свідомості?

Лібкольд: Шість діб, ми вже побоювалися ...

Крістіна (перебиваючи його): А що зі мною?

Пан Луба: Нічого особливого, в тебе запалення легенів.

Крістіна: А Ален?

Пан Луба: Доктор Лібкольд, залиште нас, будь ласка, для розмови, ненадовго.

Лібкольд йде. Крістіна уважно дивиться на Карен і батька.

Крістіна: Де Ален?

Пан Луба: Ах, так! Ален тобі дзвонив. Він дуже шкодує, але змушений відмінити своє запрошення.

Крістіна: Як? Чому?

Пан Луба: Ось бачиш, мені все відомо, але я тебе ні в чому не дорікаю! Я докоряю свою сестру, але головне не це, головне, щоб ти швидше одужала!

Крістіна: (Карен) Чому Ален скасував своє запрошення?

Карен: Мила, бачиш...

Пан Луба: Бачиш, сталося все саме так, як я тобі і пророкував. Це сталося б рано чи пізно. Сподіваюся, тепер тобі ясно, що твій жажливий батько як завжди мав рацію.

Крістіна: Ні ...

Пан Луба: Я б на твоєму місці викинув його з голови! Людей такого роду я знаю, повір мені! Спочатку вони наобіцяють чомусь аж півсвіту, зведуть тебе з розуму, а потім раз – і їх немає... Карен того ж думки, що і я. Правильно, Карен?

Карен (відвертаючи погляд): Так, правильно!

Крістіна: Хто ж привіз мене в лікарню?

Карен: Якийсь юнак. Він підібрав тебе без свідомості і привіз сюди, і тебе, і твої речі. Ось, залишив свій телефон (віддає їй листок).

Пан Луба: Не переживай, кожна людина робить в житті якусь дурість. Сподіваюся, в подальшому ти будеш довіряти більше своєму батькові. Завтра ми тебе відвідаємо. До побачення дитинко.

Карен: Подзвони, якщо що-небудь буде потрібно.

Крістіна: Гарзд, до побачення! (Виходять. Крістіна бере трубку телефону). Алло! будь ласка, з'єднайте мене з Авіньйоном. Номер 60-2-71. (Чекає)

Голос з телефону: Алло, я слухаю вас! Хто говорить?

Крістіна: Бонжур, мадам. Це КрістінаЛуба.

Голос з телефону: Я прошу вас більше не дзвонити сюди, будь ласка, більше ніколи не дзвоніть сюди, мадемуазель.

Крістіна: Алло, алло!

Голос телефоністки: Там поклали трубку.

Входить доктор Лібкольд. Крістіна відразу повертає телефон на місце.

Лібкольд: Там прийшов юнак, він запитує, чи можна вас побачити?

Крістіна: Що за хлопець?

Лібкольд: Той, який доставив вас до лікарні. Він у формі пілота. У вас вистачить сил його прийняти?

Крістіна: Звичайно. Нехай заходить.

Лібкольд виходом і майже відразу в палату входить Мартін Тоймер, красивий і статний блондин років двадцяти. Сідає на стілець поруч з ліжком.

Мартін: Добрий день. Вибачте за турбування. Як ви себе почуваєте?

Крістіна: Дякую, вже краще.

Мартін: Я радий, що все добре закінчилося. Ви мене дуже налякали!

Крістіна: Чи бачите, за мною повинні були приїхати, але не приїхали. Ресторан був уже закритий і сховатися мені було нікуди. А була сильна злива. Я все ще сподівалася, що за мною приїдуть.

Мартін: Головне, що ви живі.

Крістіна: Я хочу подякувати вам! Ви мене врятували і відвезли в лікарню. Я не пам'ятаю, що зі мною потім сталося.

Мартін: Нічого особливого, ви стояли під дощем, я під'їхав, ви знепритомніли, в машині вас нудило.

Крістіна: Як це неприємно.

Мартін: Дурниці. Із ким не буває. І який же вам все-таки поставили діагноз?

Крістіна: Запалення легенів (Якийсь час мовчать). Ви завжди такий мовчазний?

Мартін: Не завжди.

Крістіна: Тоді давайте домовимося, коли мене выпишуть, сходимо в який-небудь простенький ресторанчик і відсвяткуємо моє одужання і наше знайомство.

Мартін: Давайте.

Входить доктор Лібкольд.

Лібкольд: Для першого дня вистачить. Ви ще дуже слабкі. Юнак може відвідати вас завтра.

Мартін (встає і цілує Крістіні руку). Одужуйте. Був радий нашому знайомству.

Крістіна: Я теж.

Картина 2.

Вітальня пана Луби. Він сидить за столом разом з Клямбортом. Вид в обох роздратований.

Пан Луба: Так все це чутки!

Клямборт: Припустимо, але ви, на жаль, не спростовує їх і це насторожує! Загляньте в бухгалтерський звіт, більшого й не потрібно.

Пан Луба: Чи не уявляйте тільки, що на вас, як на бухгалтера, і на цьому кредитному банку світ клином зійшовся!

Клямборт: Директор нашого банку вже сказав, щоб ви зверталися за кредитами в інший банк!

Пан Луба: Чи не залякуйте мене! Я не дам вам себе погубити, ні вам, ні кому!

Входить Крістіна. У подиві дивиться на батька. Клямборт виходить.

Крістіна: Тату!

Пан Луба: Що?

Крістіна: Мені листів немає?

Пан Луба: Є. Повернулося твій лист до Алена.

Крістіна: Він повернув його?

Пан Луба: Ти чекала чогось іншого?

Крістіна: Але ж він же міг хоч щось відповісти?!

Пан Луба: Ти повинна бути достатньо гордою і не бігати за ним! Де ти була (Крістіна мовчить, дивлячись на лист). Я тебе про щось запитав?

Крістіна: Я відвідувала свого рятівника (Рве свій лист до Алена). А знаєш, він вчиться на пілота. Я запросила його до нас в гості, сподіваюся ти не проти? (Містер Луба поглиблюється в читання бухгалтерських розрахунків). Папа, я тебе теж про щось запитала!

Пан Луба: Про що? О, так. Я не проти.

Входить Карен з підносом і починає накривати на стіл.

Пан Луба: Що, він прямо зараз прийде?

Крістіна: Ну, через кілька хвилин.

Пан Луба: Не маю я спокою у власному домі!

Дзвінок дверного дзвоника. Крістіна поспішає відкривати. Входить Мартін. Він в елегантному костюмі.

Крістіна: Тату, дозволь представити тобі Мартіна, мого рятівника!

Пан Луба: (Тисне Мартину руку): Пане Луба. Дуже зворушений вашим вчинком!

Мартін: Ну що ви, дрібниці.

Карен: Сідайте за стіл!

Мартін: Дякую.

Карен: Дозвольте вам запропонувати трохи овочів?

Мартін: Ні, дякую вам.

Крістіна: У вас на курсах навчають, як потрібно себе вести, якщо раптом хтось захоче викрасти літак?

Мартін: Звичайно.

Крістіна: Ну, припустимо, ви - командир екіпажу, а я його хочу викрасти. І ось я підходжу до командира з бомбою в руці.

Мартін: До пілота.

Крістіна: До пілота. І кажу: «Зміна курсу, летимо в Америку!» Як би ви вчинили?

Мартін: Сказав би: «До Америки не вистачить бензину».

Крістіна: А тоді – до Франції!

Мартін: Я б сказав: «Чудово, летимо до Франції!»

Крістіна: Без заперечень?!

Мартін: Поки у вас бомба?

Карен: Як вам прийшло в голову?

Мартін: Що прийшло?

Карен: Піти в пілоти?

Мартін: На зло.

Карен: Не розумію?

Мартін: Я єдиний син і мій батько розраховував, що я його зміню на чолі директорату компанії.

Карен: А вам цього не хотілося?

Мартін: Саме так.

Пан Луба (відриваючись від газети): Який же компанія у вашого батька?

Мартін: Заводи Тоймера.

Пан Луба: Тоймер, Тоймер... Тоймер Дюссельдорф?

Мартін: Точно.

Пан Луба: Оце так! Я відмовляюся вірити про те, що чую! Єдиний син самого Тоймера вирішив стати пілотом? (Сміється). А знаєте, як би я вчинив на вашому місці?

Мартін: Не знаю.

Пан Луба: Я б неодмінно став пілотом. (Сміється). Все, з трапезою закінчено, а тепер давайте вип'ємо. Йоганес Тоймер! Це один з тих промислових тигрів, якими я щиро захоплююся, в ньому ще живий колишній запал! Якщо не помиляюся, ми з вашим батьком коли зустрічалися в ігровому клубі. Це можливо?

Мартін: Цілком. Батько – товариська людина.

Пан Луба: Але це не важливо. Діти! Ми повинні приємно провести вечір. Що п'єте?

Мартін: Дякую, нічого.

Пан Луба: Але ж сьогодні ви вже не полетите?

Мартін: Зате поїду.

Пан Луба: Ні, ні, ні! Про це взагалі не може бути мови! Ви будете ночувати у нас в почесній кімнаті для гостей. Мило, піжама, рушник – все є! А тепер ходімо в сусідній зал і потанцюємо! Давай, давайте!

Карен: Можна, я піду?

Пан Луба: Іди, заради Бога. Не звертайте на неї уваги! Точно, не хочете випити?

Мартін: Ні.

Пан Луба: А, як хочете. Знаєте, в наші дні бути тверезим просто нестерпно...

На авансцену виходять Карен і Крістіна.

Крістіна: Ти чому пішла від нас?

Карен: Так...

Крістіна: Це не відповідь.

Карен: Крістіна, а ти думаєш хоч іноді про Олену?

Крістіна: Ні, не нагадуй мені сьогодні про нього!

Карен: Що ж, буває і так.

Карен дивиться уважно на Крістіну, потім йде. Виходить Мартін.

Крістіна: Добре, що ми сховалися від компанії батька.

Мартін: Не знаю, чи правильно, що залишився тут? Зловживаю вашою гостинністю.

Крістіна: Звичайно, правильно.

Мартін: Трохи не по собі (відходить до вікна).

Крістіна (бере дитячу іграшку і підходить до нього): Знаєш, що це таке? Це бомба! І вона вибухне, якщо ти не повезеш мене в Америку!

Мартін: До Америки не вистачить бензину.

Крістіна: А до Франції?

Мартін: Ну що ж, летимо до Франції (забирає іграшку, вони цілуються).

Картина 3.

В ту ж вітальню входять пан Луба і пан Тоймер.

Пан Луба: О, проходите, пане Тоймере. Для мене така честь, що ви прийняли моє запрошення.

Пан Тоймер: У мене не було вибору. Ви не вказали номер свого телефону, а те, як ви пишете, що мова піде про Мартіна, мене вивело з рівноваги. Так ви - пан Луба? (Знижують один одному руки).

Пан Луба: Так.

Пан Тоймер: Отже, пан Луба, чим можу служити?

Пан Луба: Бачите, ситуація така, що необхідно було зустрітись. Сідайте, будьте ласкаві. Випити бажаєте?

Пан Тоймер: Так, чашечку кави.

Пан Луба: (кричить): Карен, принеси нам дві кави, будь ласка.

Карен (входячи): Прямо сюди? Може, підете в вітальню?

Пан Тоймер: Ні. Я поспішаю, краще сюди. Ну і...?

Пан Луба: Так. Бачите, Мартін і Крістіна, вони майже чотири місяці знайомі.

Пан Тоймер: Слава Богу, він живий. Як він?

Пан Луба: Чудово, з ним все добре. Особливо в його становищі.

Пан Тоймер: В якому він становищі?

Пан Луба: Хіба ви не знаєте? Він по вуха закоханий!

Пан Тоймер: В вашу дочку ... Вона чекає від нього дитину?

Пан Луба: Ну, чому ви такої думки про свого сина?

Пан Тоймер: Одне пов'язане з іншим ... Коли один батько призначає зустріч іншому, розмова зазвичай йде про розрахунок за задоволення сина.

Пан Луба: Ах, ось як? Невже ви такої думки про наших дітей?

Пан Тоймер: Пане Луба, час у мене обмежений, що вас змусило мені в такому випадку призначити зустріч?

Пан Луба: Лише одне ... Почуття, що ми будемо бачитися часто і що цьому треба було коли-небудь покласти початок. Чи не так? Може сьогодні ненароком прийдете до нас на вечерю, на кшталт – як мій діловий партнер. Для Мартіна це було б дуже приємно.

Пан Тоймер: (розмірковуючи) Може бути ... Я дійсно давно його не бачив.

Карен приносить на підносі дві кави.

Карен: Ось кави, сідайте, будь ласка.

Пан Тоймер: Дякую, але мені вже пора.

Пан Луба: Сподіваюся, ввечері прийдете?

Пан Тоймер: Постараюся. (Виходить).

Карен (важко зітхаючи): Невідомо, до чого призведе це твоя гра ...

Карен виходить слідом за паном Тоймером. У вітальню входить Клямборт. Здивовано дивиться на минає пана Тоймера.

Клямборт: Тоймер?! Я вас правильно зрозумів? Він хоче з вами об'єднатися?

Пан Луба: Правильно. Йоганес Тоймер Дюсельдорф! Ну я вам повідомляю про цей союз суто довірливо.

Клямборт: Що ж його змушує з вами об'єднатися?

Пан Луба: Ви не так мене зрозуміли. Тоймер-молодший і моя дочка – вони скоро одружаться.

Клямборт: Я дуже радий за вас, вітаю! Я подзвоню в банк.

Пан Луба: Так, звичайно!

Клямборт: З'єднайте мене з відділом кредиту! Так, алло. Справа надійна.

Пану Лубі можна надати кредит в 20000 тисяч марок.

На авансцену виходять пан Луба, Крістіна і Мартін.

Пан Луба: Ви задоволені?

Крістіна: Дуже.

Мартін: Це була прекрасна вечірка!

Пан Луба: Це була непогана ідея – влаштувати пікнік?

Крістіна: Прекрасна, тату!

Пан Луба: І ви так вважаєте?

Мартін: Дуже мило.

Виходить пан Тоймер. Підходить до Крістіни.

Пан Тоймер: Ви не будете проти, якщо я попрошу вашу дочку мене провести?

Пан Луба: Ні, звичайно.

Мартін: Тату, ти вже йдеш?

Пан Тоймер: Так, синку.

Пан Луба: Шкода. Ну, нічого, найближчим часом зустрінемося.

Пан Тоймер: Безумовно.

Пан Луба: Поки моя дочка проведе вас, я займу вашого сина розмовами.

Пан Тоймер: Буду дуже радий.

Мартін і пан Луба йдуть. Крістіна і пан Тоймер залишаються.

Крістіна: Ви хотіли мені щось сказати?

Пан Тоймер: Так, подякувати за те, що ви не виказали здивування при моєму приході. Адже ми з вами зустрічалися в будинку вашої матері.

Крістіна: Так, я вас впізнала. Але це було б просто неввічливо – таке зробити! Та й особистому житті мами я намагаюся ставитися з повагою.

Пан Тоймер: Ви – розумниця. Але ще попрошу вас нічого про це не розповідати Мартіну. Йому теж не потрібно цього знати, він дуже вразливий.

Крістіна: Добре.

Пан Тоймер: Крістіно, я хочу, щоб ви знали: я зовсім не проти щоб ви увійшли в мій будинок в якості дружини Мартіна.

Крістіна: Дякую.

Пан Тоймер: Ну, а тепер мені дійсно пора (Ідуть).

Кабінет пана Луби. Входять пан Луба і Мартін.

Пан Луба: (Мартіну). У все це важко повірити. Ще вчора вона була маленькою дитиною – і ти не встиг озирнутися, як у тебе доросла дочка! І ти відмовляєшся вірити – як час біжить! (Мартін мовчить). Може бути вам неприємно, що я з вами говорю про Крістіну?

Мартін: Чому мені може бути неприємно?

Пан Луба: Знаєте, я дуже прив'язаний до дочки і до того ж розумію, що з якогось моменту я волею-неволею відійду для неї на другий план.

Мартін: Ну що ви ...

Пан Луба: Ні, ні, не скажіть, так воно вже і є ... Їй, напевно, було зі мною нелегко, але і мені не легше з нею було. Я можу стільки про неї розповісти, може вип'єте?

Мартін: Ні.

Пан Луба: Одну хвилинку. Я вам дещо покажу. Сідайте, що ви стоїте. Крістінин дитячий фотоальбом. Ось Крістіна в дитинстві – це її перші кроки, а ось вона з бантиком.

До кабінету тихо входить Крістіна.

Крістіна: (вириваючи з рук альбом). Не треба!

Пан Луба: Чому?

Крістіна: Тому, що вважаю ці дитячі фотографії дурними і безглуздими.

Пан Луба: Вона соромиться тому, що дитиною трохи косила (сміється. На підлогу з альбому випадає одна фотографія).

Мартін піднімає цю фотографію і кам'яніє.

Крістіна: Що з тобою? Чому ти на мене так дивишся?

Мартін (пильно дивлячись на Крістіну): Ти знала його?

Крістіна: А що? Це злочин проти високої моралі? Ну, якщо ти хочеш знати правду, то це мій колишній друг.

Пан Луба: Невже ви зіпсуєте такий вечір, через якусь фотографію? Це давно забута історія!

Крістіна: Мартіну, ти що? Що з тобою? Ревнуєш, чи що? Знаєш, я так тобі скажу: якби не Алєн, то ми з тобою не познайомилися б!

Пан Луба: Діти, залиште цю тему!

Крістіна: Але чому ж? Нехай знає, навіщо приховувати! Того вечора я чекала Алєна, він повинен був на автомобілі приїхати за мною.

Мартін вибігає, Крістіна і пан Луба слідуєть за ним.

Кабінет пана Луби. Пан Луба сидить за столом, входить Мартін. Вигляд у нього відчайдушний.

Пан Луба: А, Мартіне, дорогий, знайшлася пропажа! Ми вже не знали, що й...

Мартін (перебиваючи): Крістінав будинку?

Пан Луба: Ні.

Мартін: Може бути, так і краще... Я прийшов поговорити з вами.

Пан Луба: Щось сталося?

Мартін: Давно сталося.

Пан Луба: Так, заспокойтеся, немає таких ситуацій, що не можна знайти вихід!

Мартін: Ви маєте рацію. Вихід завжди є, але який він...

Пан Луба: Розповідайте все по порядку.

Мартін: Цей хлопець, що був у Крістіни на фотографії...

Пан Луба: Боже мій, що це за тема для розмови, це така дрібниця!

Мартін: Я вбив його ...

Пан Луба (вражений): Як? Як убили?

Мартін: Не спеціально, це все вийшло ... О, Господи! (Хапається за голову).

Пан Луба: Ну ж бо!

Мартін: Я раніше ніколи не брав грошей у батька, з того, як пішов із-дому, хоча він постійно слав чеки... Але я ними не користувався. А потім я побачив цей автомобіль на виставці... і я не втримався... Я зібрав всі чеки, взяв у банку гроші і купив його...

Пан Луба: Ну і що ж тут поганого?

Мартін (не слухаючи його): Ми пішли з друзями відзначити цю покупку на вихідний і я там добряче напився ... Мені друзі не радили сідати за кермо, але я відчував себе таким героєм ... Коли я під'їжджав до Берліну, пішов сильний дощ, здавалося, небо прорвалося. На дорозі нікого не було і погнав на всій швидкості... Я мало не збив велосипедиста, який з'явився на дорозі ... І тут з-за повороту дороги вискочив зустрічний автомобіль, я загальмував, а водій машини крутнув кермо... Ми навіть не зіткнулися. Його автомобіль розвернуло на краю дороги і він полетів у кювет... Кілька разів перекинувся... Я вискочив на дорогу, спустився вниз... Хлопець випав з автомобіля... У нього з рота йшла кров, а очі були скляні... Він був мертвий! (Хапається за голову).

Пан Луба: Заспокойтеся!

Мартін (не слухаючи його): Я спробував його витягнути на дорогу, але укїс був занадто високий, а туплі їхали по мокрій землі... Тоді я вирішив доїхати до поліцейської дільниці і все там розповісти... Я доїхав до міста. Мені треба було дізнатися, де найближча ділянка і тут я побачив дівчину, вона стояла і тремтіла під проливним дощем. Я вирішив запитати у неї, але коли я вийшов з автомобіля, вона втратила свідомість ...

Пан Луба: Заспокойтеся, все подальше нам відомо.

Мартін: Ні, не відомо ... Я довів її до лікарні, а сам повернувся ... Але поліцейські вже були на місці. Ділянка була оточена. Я підійшов до одного з них і сказав, що хотів би ... Але він просто накричав на мене, сказав, що мені тут не місце і щоб я їхав своєю дорогою ... І я поїхав, просто поїхав далі, просто взяв – і поїхав! Я був сам не свій, нічого не розумів! Я думав що...

Пан Луба: Що саме?

Мартін: Ні, нічого я не думав, нічого ...

Пан Луба: Заспокойтеся. А може бути це й на краще. Взагалі, краще це все забути!

Мартін: Я піду і про все розповім ... У поліцію!

Пан Луба: Я не розумію ... Навіщо?

Мартін: Я винен і я повинен зізнатися в цьому.

Пан Луба: Досить! Ви цього не зробіть. Кому потрібне ваше каяття?

Мартін: Мені!

Пан Луба: Ох, залиште!

Мартін: (схоплюється) Послухайте, ви! На моїй совісті смерть людини!

Пан Луба: Так, але це ще потрібно довести!

Мартін: Ви думаете, що зможу прожити життя, так і не сказавши правди?! Для цього я недостатньо старий!

Пан Луба: Але ви досить дорослий, щоб не знати про наслідки! Ви втягнете в цю історію ще й інших ...

Мартін: Кого?

Пан Луба: Крістіну, свого батька.

Мартін: Я піду і зараз все розповім Крістіні!

Пан Луба: Я забороняю вам на цю тему говорити з Крістіною!

Мартін: Чому?!

Пан Луба: Крістіна не знає, що сталося того вечора, вона думає, це цей француз кинув її. Нехай залишається в своєму невіданні.

Мартін: Але ви? Ви ж знали, що він загинув в аварії?

Пан Луба: Звичайно знав.

Мартін: І ви від неї це приховали?!

Пан Луба: Це не має значення!

Мартін (підвищеним тоном): Не має значення?!

Пан Луба: Так! (Кричить). Не має ніякого значення!!! (Спокійніше). Я беріг її.

Карен (виходячи): Ти боявся сказати їй правду, а тепер боїшся в цьому признатися. Ти не поїхав опізнавати Алена. Це довелося робити мені!

Мартін: Опізнавати?

Карен: Так, єдине, що при ньому знайшли, це наш номер телефону, решта згоріла в автомобілі!

Пан Луба: Послухай, Карен. Цей француз мертвий, і немає чого зараз його викопувати з могили!

Мартін: Чому ви не хочете, щоб Крістіна дізналася правду?

Карен: Тому, що тоді він впаде з п'єдесталу! Чи не так?

Пан Луба: Крістіна не повинна знати про те, що трапилося, Мартін знайде в собі сили і буде мовчати!

Карен: Як довго?

Пан Луба: Подумай, перш ніж говорити таке, Карен.

Карен: Я про все занадто довго думала і не бачу необхідності далі тримати рот на замку і обманювати дівчинку!

Пан Луба: А я бачу, я прокляну і викину тебе з дитиною на вулицю, якщо ти розкажеш!

Карен вибігає.

Пан Луба: Можете не хвилюватися, вона буде мовчати! Ох, все проходить, життя йде далі, головне зараз не зробити жодного необачного кроку. Треба все обмізкувати. Що ви п'єте? Нам пора вже випити на «брудершафт»!

Мартін схоплюється, щоб піти, але в дверях стикається з Крістіною.

Крістіна: Мартіне, нарешті! Ти йдеш?

Мартін (знімаючи її руки з плечей): Потім розповім.

Крістіна: Мартіне, так що ж з тобою?

Мартін: Мені треба було серйозно поговорити з твоїм батьком.

Крістіна: Ну і що ви від мене в таємниці вирішили?

Мартін: Це він тобі скаже сам, а мені пора йти...

Крістіна: Ні, спочатку я повинна дізнатися, про що ви тут токувати? Ну, не мучте ж мене!

Мартін йде. Пан Луба цілує Крістіну в лоб.

Пан Луба: Підемо, дорога, я тобі все розповім.

Картина 4.

Вітальня пана Тоймера. Мартін сидить в кріслі і читає лист.

Мартін (читає): «Дорогий пане пілоте! Дурний мій улюблений ведмідь. Я собі навіть не уявляла, що ти можеш бути таким потайним. Батько сказав, що ти просив моєї руки. І хоча я вважаю, що це дуже мило з твого боку, але в наш час вже зазвичай роблять навпаки – спочатку запитують дочку – згодна вона чи ні. Чесно, я вже вирішила, що ти розсердився на мене через цю фотографію з Аленом. Але ж ця історія давно закінчена. Чесно кажучи, я була від нього захваті, він був моїм першим коханням, і не з'явився б в моєму житті вчасно ти, я б дуже страждала ... (рве лист).

Входить пан Тоймер.

Пан Тоймер: Мартін, хлопчику мій, ти вдома? Не віриться (обіймаються). А що це у тебе в руках?

Мартін: Так так, нічого (ховає обривки листа в кишеню).

Пан Тоймер: І кому я повинен бути зобов'язаний твоїм візитом? Крістіна наполягла?

Мартін: Ні, просто захотілося побачити тебе, тату.

Пан Тоймер: Я дуже радий, не дивися так на мене, дійсно радий! І ця Крістіна – чудова дівчина. Навіть дивно, що у таких батьків може бути така дочка. Ти бережи її.

Мартін: Як вийде, тато.

Пан Тоймер: Що значить: як вийде? У вас щось трапилось?

Мартін: Ні ... Тату, скажи, а тебе б дуже стурбувало, якби твоя репутація раптом постраждала і в Дюссельдорфі тобою б перестали так захоплюватися?

Пан Тоймер: Звичайно, чому питаєш? Ти щось накоїв?

Мартін: Ні, просто мені відповідай ...

Пан Тоймер: У цей вкладена все моє життя! Без моєї справи і поваги до мене мене просто нічого немає. Навіщо тоді жити?

Дзвонить телефон. Пан Тоймер бере трубку.

Пан Тоймер: Так, добрий день, Крістіна, так, він тут. Мартін, візьми трубку.

Крістіна: Ало, Мартін! Ти мене чуєш?

Мартін: Так, я тебе чую.

Крістіна: А чому ти мовчиш?

Мартін: А що я повинен сказати?

Крістіна: Ну скажи мені, що тепер бензину до Америки вистачить.

Мартін: Так, любове моя, мабуть (вішає трубку).

Пан Тоймер: У вас точно все в порядку?

Мартін: Так, тато, не хвилюйся, я дуже тебе люблю (обіймає батька).

На авансцені пан Луба і Карен. Карен в сльозах.

Карен: Це була не аварія.

Пан Луба: Це була аварія! Я б хотів, щоб ми з тобою раз і назавжди домовилися! Це чистісінької води аварія і немає причин суперечити експертам! Літак просто вийшов з ладу!

Карен: Ти в своєму кабінеті довів Мартіна до того, що він не бачив іншого виходу!

Пан Луба: Завжди можна знайти вихід!

Карен: Він знайшов би вихід, якби ...

Пан Луба (перебиваючи): Якби він знайшов сили мовчати! Якби він трохи був розумніший, він би забув цю історію з Аленом і все б зійшло з рук! Все могло бут и добре...

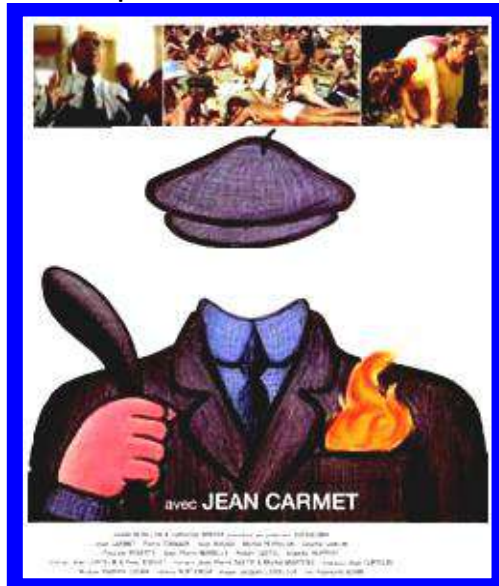
Карен: А як же Крістіна?

Пан Луба: А що з Крістіною?

Карен (у жаху): Де ти береш мужність ставити таке питання?!

Пан Луба: Самогубство, тобто загибель Мартіна в аварії мене теж дуже сильно вразила. А Крістіна оговтатися від цього удару! Життя своє візьме... але вона ніколи не дізнається всієї правди! (Хапає Карен од лікоть). Ходімо додому, треба підготуватися перш, ніж це все розповісти Крістіні. (Ідуть).

Жорж Дюамель (1884-1966)
ЦЕ ТРАПИЛОСЯ НА СВЯТА

Дійові особи:

Georges Lajoie (Георг Лажуа)
Alain Colin (Ален Колін)
Inspecteur Boulard (інспектор Бойлард)
Madame Ginette Lajoie (Жанетта Лажуа)
Madame Colin (Арлетта Колін)
Léon Lajoie (Леон Лажуа)
Fransuaz Boulard (Франсуаза Бойлард)
Professor Said Galevi (професор Саїд Галеві)

Відкривається завіса. Простора зала приватного маєтку. В її центрі – скромно накритий стіл для гостей. На центральній стіні зали висить портрет юної вродливої дівчини, яка посміхається. На портреті чорна стрічка. За столом сидить Ален Колін, він читає газету. До кімнати входить Арлетта Колін, одягнена доволі урочисто. Роздається дзвінок у двері. Арлетта поспішає відчинити. Входять Георг і Жанетта Лажуа. Трохи пізніше в дверях з'являється Леон.

Жанетта: Яка ти гарна сьогодні!

Арлетта: Справді?

Ален (йде на зустріч Георгу й Леону й потискає їм руки): Як приємно мати справу з пунктуальними людьми!

Георг: А ми завжди такими були. Й сина до цього привчили. Так, Леоне?

Леон: Куди ж було від вашої пунктуальності подітися?

Георг: Окрім нас ще хтось сьогодні буде?

Ален: Ну, звичайно.

Арлетта: Прийдуть інспектор Бойлард із донькою і її нареченим, Саїдом Галеві.

Георг: Аякже, чув, чув... Це лише в нашій, так би мовити, демократичній Франції таке можливо, дозволити доньці вийти за якогось вонючого алжирця!

Ален: Для чого ти так?

Арлетта: Злість і звинувачування нам щастя не додають... А до речі, цей, як ти сказав, „вонючий алжирець“ уже отримав у Сорбонні диплом доктора східного мовознавства. Блискуча кар'єра для 26-ти років. Та й французькою він розмовляє без акценту.

Георг: Та нехай він вивчить і всі мови світу, все-одно – він вонючий алжирець! І вам його пускати додому як нікому іншому не варто!

Жанетта: Любий, заспокойся, ти робиш Арлетті боляче...

Георг: Залиш мене в спокої!

Арлетта: Усе нормально... Та в моєму домі, Георгу, я прошу не ображати ні доктора Саїда, ні інспектора Бойларда.

Георг (стримуючи себе): Буду намагатися.

Жанетта: Ти так гарно виглядаєш, люба. Я так рада, що ти нарешті повернулася до життя...Лише цей портрет... Він не завдає вам зайвого болю?

Ален: Наша дівчинка завжди з нами... А тут вона посміхається...

Арлетта (витерши сльози): Давайте згадаємо її добрим словом. Сьогодні їй би виповнилося сімнадцять (наповнює келихи)...

Ален (сумно): Та їй назавжди залишилося шістнадцять... Господи, вже майже рік минув... За її добре серце і чисту душу! (відпиває з бокалу). І дякую вам, друзі, що були з нами в такий тяжкий період нашого життя, підтримували...

Жанетта: А ми не будемо чекати на інших?

Георг: А чого на них чекати? Хай не спізнюються!

Арлетта: Чекати ми не будемо, коли прийдуть, тоді й приєднаються...(Дивиться уважно на Леона, який поставив келих на стіл). А ти чому не випив, любий?

Леон: Я не можу...

Жанетта: Не звертайте на нього уваги. Він досі не може змиритися зі втратою...

Георг: Але можна цього не демонструвати!

Леон підхоплюється і йде до дверей. Арлетта зупиняє його.

Арлетта: Ну все, все... Ми тебе ні до чого не будемо змушувати...(Леон повертається до столу). Нам усім не легко...

Леон: Я не можу...(дивиться на портрет). Вона так дивиться на нас усіх! Ми живі, ми відмічаємо щось, святкуємо, а її немає...Вона дивиться начебто прямо нам у душу....

Георг: Так, її немає... Над нею познущалися ці тварюки! А ви сьогодні ще й приймаєте одного з них!

Арлетта: Так, усе, досить! Дитини не повернеш... Але цих, як ти кажеш "тварюк", тоді теж убили. Скільки хлопців назавжди залишилося в тому бараку? Десять? П'ятнадцять, чи двадцять? І навряд чи всі вони були винні в злочині! Їхні матері теж виплакали всі очі, як і ми з Аленом!

Георг: Їх усіх треба було перебити, цих паскуд! І кордони країни назавжди для них закрити! А ми ще їм даємо титули професорів і до себе додому запрошуємо. Бідна дитина... (дивиться уважно на портрет, а потім відпиває вина з бокалу). За твоє сімнадцятиліття, Бріджито!

Жанетта: Георгу! Припини, я тебе прошу...

Георг: Хоч ти будь-ласка не втручайся!

Ален: Ми ще раз дуже просимо тебе, Георгу, при інспекторі цієї теми не піднімати. Це стосується його єдиної дочки й майбутнього зятя! Ти знаєш, скільки він нам допоміг за цей рік... І бізнес наш зміг відновити, а то ми зі своїм горем пішли б по світу з простягнутою рукою...

Георг: Все, я замовкаю, мене тут все-одно не чують...

Жанетта: Давайте змінимо тему, а то ще пересваримося, лише цього нам не вистачало...

Арлетта (зітхнувши): Коли прийдуть інші, ми будемо говорити лише про Бріджиту. А зараз, доки їх ще немає, мені б хотілося ... Ну, ви ж наші найдавніші друзі... повідомити одну достатньо несподівану і, сподіваюся, радісну новину...

Жанетта (ставить бокал на стіл): О ні... Арлетто, ти вагітна? (Арлетта киває головою). Боже, як я рада за тебе, люба! (обнімає її).

Арлетта: Мені спочатку здавалося, що це виглядає як зрада по відношенню до пам'яті Бріджити, але потім Ален розповів мені сон...

Ален (обнімаючи Арлетту): Ми спочатку не знали, що й робити, коли зрозуміли, що Арлетта чекає дитину. Ну, вже й вік у нас не зовсім той.. Та й горя було стільки... Але потім цей сон..

Жанетта: Що це був за сон, що так змінив ваш настрій?

Ален: Ну, ти знаєш, я людина не забобонна й не дуже вірю снам, та все ж... Приснилася мені моя матінка і я ві сні пам'ятаю, що вона померла. Я поспішаю її спитати, як Бріджита, чи не бачила вона Бріджити? А вона так на мене подивилася й каже: "Мені сказали, що Бріджита так високо, що до неї не піднятися..." Я розумію, що сплю й пора мені прокидатися, мати вже зникла, а я чую голос, голос Бріджити: "Тату, скажи мамі, що я так за вас рада!" (Арлетта плаче). І щось від того часу змінилося, не знаю що, але щось відійшло...

Жанетта: Боже, я так за вас рада. Тепер у вас все залагодиться! Так і мало бути. Її душа дуже високо.

Леон: Може душа її й високо та з нами її немає...Якби можна було все повернути...

Жанетта: Заспокойся, любий...

Георг: Ну що вам сказати... Не знаю, відважні ви люди, раз намагаєтеся все почати з початку. Я мабуть би не наважився: знову пелюшки, безсонні ночі... У нашому віці вже це не так і легко...

Жанетта: А ти завжди цього боявся. Не хотів, коли Леон підріс, щоб хтось ще колись порушив твій священний спокій!

Георг: Ще скажи, що мало любив Леона і мало з ним нянькався!

Леон: Припиніть! Дома будете сваритися.

Роздається дзвінок. Ален іде відкривати. До кімнати входять інспектор Бойлард із дочкою Франсуазою і Саїд Галеві. Всі одягнені дуже елегантно.

Бойлард: Вибачте за спізнення, це все Франсуаза. Ніяк не могла визначитися, що вона сьогодні одягне! Ці мені жінки...

Франсуаза: Вибачте, будь-ласка, хотілося виглядати сьогодні якимось урочисто.

Арлетта: Не вибачайся, це природно для твого віку.

Франсуаза: Боже, який портрет! Вона тут зовсім як жива...

Георг: Ну що ж! Я радий, що ми нарешті всі зібралися (протягає руку інспектору Бойларду, той йому не подає руки).

Бойлард: Ні, руки я вам не подам і я думаю, ви чудово розумієте, чому.

Георг (іронічно): Хм... А тут всі боялися за мою непередбачену поведінку. Ви думаєте, я не розумію чому? Це він мені не може вибачити тих алжирців! А ось їм (дивиться уважно на Саїда) я руки дійсно ніколи не подам.

Саїд: А я не це й не розраховував. І по честі сказати, мене це зовсім не хвилює.

Георг: Не хвилює його... Прийде час, ще захвилює!

Ален: Ну все, все! Не сваріться, сідаємо до столу! (займають місце за столом).

Франсуаза: Я у вас вперше. Тут так гарно, відчувається такий смак!

Арлетта: Колись було ще краще...

Леон: Ми домовлялися сьогодні говорити лише про Бріджиту.

Арлетта: Перед тим, як присвятити цей вечір світлій пам'яті нашої дівчинки, мені б хотілося все-таки подякувати вам, нашим друзям, які підтримали нас із Аленом у таку тяжку годину... Якби не Георг із Жанеттою і не ви, інспекторе, не було б ні сьогоднішнього вечора і загалом... нічого б не було. За вас! (піднімають бокали і трохи відпивають із них).

Саїд: Я тут людина нова, мало що знаю. Знаю, що з паном Бойлардом ви познайомилися в ті трагічні дні... Даруй те мені мою цікавість, а коли ви познайомилися з подружжям Лажуа?

Арлетта: Ой, це було дуже давно...

Леон: Ми домовлялися, що сьогодні будемо говорити про Бріджиту! А кому це не цікаво, то...

Жанетта: Леоне, будь стриманішим...

Арлетта: Це було майже 18 років тому... Ми з Аленом тоді навчалися в

комерційному коледжі, він на четвертому курсі, а я на першому...У нас була любов... (сміється). І я завагітніла. Мені тоді було всього 17 років. Ми не знали, що робити...

Ален: У мене попереду був ще рік навчання, я не мав роботи й не міг утримувати сім'ю. Я отримав літню стипендію і ми з Арлеттою вирішили поїхати в Ніццу, щоб там трохи відпочити й зосередитися на думках, що робити далі...

Арлетта: Але там ми познайомилися з Георгом і Жанеттою. Вони відпочивали з маленьким дворічним Леоном. Вони були такі щасливі, такі закохані й так дбали одне про одного...

Ален: Що ми, дивлячись на них також вирішили ризикнути й одружитися...

Леон: Теж мені, знайшли приклад для обожнення!

Жанетта: Леоне...

Георг: Леоне, якщо ти сюди прийшов на комусь відриватися, то я тебе не затримую!

Леон: А я з радістю й піду, якщо ви в найближчі хвилини не переведете розмову на Бріджиту!

Саїд: Зараз ми будемо про неї говорити, потерпіть ще трошки... Так виходить, ви знайомі 18 років. Серйозна дружба!

Жанетта: Так. Хоча ми й жили в різних містах, та кожне літо з того часу проводили разом в Ніцці. Потім народилася Бріджита. Я, коли перший раз взяла її на руки, то подумала, як буде добре, коли наші діти теж будуть так дружити, як і ми. А потім вони вирости і стали зустрічатися і всі ми були такі щасливі...

Георг: А потім з'явилися ці алжирці!

Саїд: Ну, про алжирців ми ще поговоримо.

Георг: А хто ви такий, щоб тут командувати. Радійте, що вас загалом терплять в нормальному товаристві! Ще б три роки тому...

Франсуаза (схвильовано до Саїда): Любий...

Саїд (спокійно): Правильно, ще б три роки тому... Але зараз Алжир уже не ваша колонія і я, якщо лише побажаю, то залишуся викладати в Сорбонні і буду навчати ваших дітей і онуків, подобається вам це, чи ні.

Ален: До речі, а що ви вирішили? Ви залишаєтеся тут, чи від'їжджаєте з Франсуазою до Алжиру?

Саїд: Я ще не вирішив.

Георг: Сподіваюся, що поїдете, чого вам тут сидіти. От лише б доньку на місці інспектора б не відпустив.

Бойлард: А я довіряю вибору моєї доньки. Я завжди поважав і буду поважати її рішення.

Франсуаза (зворушено): Дякую, тату...

Леон (підхоплюється): Ну все! З мене досить! Ви тут всі зводите один з одним рахунки! А до неї (показує на портрет) нікому немає діла!

Саїд: Це не так. Мені є діло.

Леон: Та невже? Тому ви й прийшли сюди сьогодні, знаючи, що тут буде мій батько, який терпіти не може алжирців? Та ви просто хочете звести з ним рахунки! А я прийшов сюди заради неї, а не заради сварки!

Саїд: А я прийшов сюди заради істини.

Георг (іронічно): Якої істини? Довести, що серед вас є порядні люди?

Саїд: Вам я не збираюся нічого доводити... Ця ситуація мене вразила ще рік тому... Вбивство майже двадцяти моїх земляків, косі погляди на мене, відсторонення на рік від захисту...

Георг: Йому, бачте, було погано! А нам усім було гарно?

Леон: Я так розумію, що ви хочете докопатися до істини? Чому?

Саїд: А ви, Леоне, хіба не хочете?

Леон: Раніше хотів... А зараз не знаю... Її все-одно не повернеш...

Саїд: І все-таки ви найбільше з усіх хотіли, щоб ми саме про неї сьогодні говорили, так давайте поговоримо предметно.

Леон: Давайте... Але як це – предметно?

Саїд: Ви кохали її?

Леон: Ви ще питаєте? Та вона була всім для мене!.. Я не знаю, для чого я зараз живу, для чого я отримав диплом? Я все це робив лише заради неї!... Я зараз часто питаю себе: а чи вона кохала мене так, як я її? Тоді мені здавалося, що так...

Франсуаза: Вона кохала вас, Леоне, я це точно знаю.

Леон: Ви її знали?

Франсуаза: Так. Ми познайомилися два роки тому на танцях у військовій академії. Це була дівчинка, на яку не можливо було не звернути увагу. Вона поводитися так вільно й природно, а танцювала просто шалено. Навколо збиралися хлопці, щоб помилуватися її рухами в танцях. Правда це було трохи занадто сміливо...

Леон: Так, вона завжди була такою...

Франсуаза: Я тоді навчалася на першому курсі Сорбонни, а вона ще й школи не закінчила... Ми разом за столиком пили чай і розговорилися... Я поцікавилася, як вона може так розкуто триматися в її юному віці? Вона уважно на мене подивилася, а потім відповіла, що ніколи над цим не замислювалася. Їй просто подобається танцювати і щоб на неї так захоплено дивилися...

Арлетта: Моя донечка...

Франсуаза: Вона спитала мене, чи є в мене хлопець? Я відповіла, що ні. Вона сказала, що це мабуть тому, що я така закомплексована і запропонувала разом ходити на танці. Коли ми зустрілися наступного разу, то вона попередила мене, що в неділю не прийде, бо до неї приїде її хлопець. Я була здивована й запитала: чому ж вона ходить на танці, коли в неї є хлопець? Вона відповіла: тому, що найбільше в житті любить танцювати і щоб на неї так захоплено дивилися.

Ален: Це дійсно було так і можливо через це вона й постраждала...

Франсуаза: Я запитала її, чи кохає вона свого хлопця. Вона, не вагаючись, відповіла, що кохає, і що через два роки, коли він отримає диплом, вони одружаться. Я поцікавилася, чи це не зарано для неї. Їй же було тоді всього п'ятнадцять років. Вона засміялася й відповіла, що її мама також вийшла заміж, коли їй не було й сімнадцяти.

Арлетта: Це так... А після того ви ще бачилися?

Франсуаза: Більше не довелося. В неділю вона не прийшла, а далі почалися канікули. На другому курсі були такі навантаження, що мені вже ніколи було ходити на танці... А наступного літа я побачила в газеті цю жахливу статтю і її фотографію... я відразу її впізнала... А потім із відрядження повернувся тато і розповів мені про те, що трапилось...

Арлетта: Я не знала, що ви були знайомі. Інспектор мені нічого про це не розповідав...

Бойлард: А для чого було зайвий раз ворушити вашу рану. Все-одно моя дочка нічим не могла допомогти...

Леон (Саїду): Ви й далі будете “предметно” говорити про Бріджиту?

Саїд: А ви проти?

Леон: Та ні... Так, можливо, навіть краще... Та яка буде ця істина?

Саїд (до Жанетти): А що ви, мадам Колін, думали про Бріджиту і коли бачили її востаннє?

Георг: Та хто тобі дає право нас допитувати? Хто ти такий?

Саїд: Ми хіба з вами перейшли на “ти”? Щось не пам'ятаю!

Леон: Батьку, припини! Бріджита на нас дивиться! Так давайте ж усі дійсно сповідаємося перед нею...

Жанетта: Давайте... (Арлетта в знак згоди киває головою). Я любила цю дівчинку, бо вона була, як сонечко. Завжди усміхнена, завжди щаслива й безтурботна. Правда, я трохи переживала за Леона, бо він був так у неї закоханий й іноді страждав від того, як на неї завжди звертають увагу на танцях всі чоловіки, і юні, і солідні... та стосунки між ними завжди були хороші... Ранком того страшного дня вона забігла до мене й спитала про Леона. Ми з Георгом якраз снідали. Леон ще спав і я спитала: може його розбудити? Вона відповіла, що не треба. Коли прокинеться, то нехай приходять на закинутий пляж, вона там його чекатиме, бо хоче позагорати роздягнуною в безлюдному місці.. Потім поцілувала мене в щоку й пішла...

Саїд: Ви не спробували її відмовити, сказати, що це небезпечно?

Жанетта: Ні... Вона часто так робила, ніколи нічого не траплялося. Та й тоді було свято Нептуна. Всі відпочиваючі збиралися на центральному пляжі...

Саїд: А ви передали Леону, що Бріджита на нього чекає на безлюдному пляжі?

Жанетта: Так... Правда, коли я зібралася йти з будинку, він ще продовжував спати, проте я його посмикала за вухо й сказала, де на нього чекає Бріджита.

Саїд (до Леона): Тобто, ви знали?

Леон (хвилюючись): Так... Я зараз усе поясню!

Саїд: Почекайте, до вас черга ще дійде. Отже, Бріджита пішла на безлюдний пляж, пішла сама, бо Леон ще спав. А ви, Арлетто, знали, що ваша донька любить загорати на безлюдному пляжі без купальника?

Арлетта: Загалом-то, я проти цього нічого не мала. Але вона туди завжди ходила з Леоном... Вони зустрічалися, збиралися одружитися... Чому ви на мене так дивитися? В юні роки й ми з Аленом там загорали...

Саїд: Тобто, ви знали, що ваша донька й Леном були коханцями й нічого проти цього не мали?

Арлетта: Я розумію, для мусульманина це може видатися дивним, але ми дійсно нічого проти цього не мали. Ми з Жанеттою та Георгом були вже знайомими 17 років, діти наші зустрічалися щоліта, та й Леон неодноразово навідувався до нас у Париж. Хлопець він хороший, нам було спокійно, що вона з ним, а не з кимось іншим...

Саїд: Все зрозуміло...

Георг (підскакує з крісла) : Що тобі зрозуміло? Що ти собі дозволяєш?! Детектив який тут знайшовся!

Леон: Батьку, зараз же сядь у крісло! І припини свою демагогію!

Георг: Та як ти смієш так зі мною говорити?!

Жанетта: Припиніть, прошу вас...

Леон: Ану, зараз же сядь! Не те, я тебе силоміць посаджу! (Не відводить погляду від Георга). Може ми хоч сьогодні докопаємося до істини, та якою вона буде, навіть страшно уявити... Продовжуйте, пане Галеві.

Саїд: Ну що ж... Відтворюємо картину далі. Отже, мадам Арлетто, ваша дочка пішла на безлюдний пляж і ви про це знали, просто ви думали, що вона там буде з Леоном.

Арлетта: Так. Вночі Бріджита полаялася з Аленом і з ранку встала трохи сумною. Але цей сум продовжувався кілька хвилин. Вона загалом не вмiла сумувати і сердитися. В неї була щаслива вдача... Я їй порадила не сердитися на батька, а вона відповіла, що вже все забула і поцілувала мене в щоку... Якби я знала, що більше її не побачу, то я б непримінно її обняла і сказала б, як я її люблю, що вона найкраща в світі...(плаче, Ален її обнімає).

Георг: Останній раз прошу все це припинити, навіщо...

Арлетта (рішуче підводячись): Та ні! Вже почали, так почали... Нам дійсно треба пережити ще раз цей день, щоб мати сили жити далі.

Саїд: А чому Бріджита полаялася з батьком?

Ален: Я зараз усе поясню... Вона повернулася до будинку дуже пізно, глибокою ніччю і, не дивлячись на те, що з нею був Леон, я нагримав на них обох. Невже не можна вночі спати спокійно, коли вони й так цілісніський день удвох? Нам з Арлеттою немає спокою, бо півночі її чекаєш і хвилюєшся... А вона якось так різко мені відповіла, що вона вже достатньо доросла і могли виникнути обставини, які її реально затримали. Ну я на неї і накричав.

Саїд: А що це були за обставини? Ви її не питали?

Ален: Тоді ні. Я був дуже злий. Лише через добу ми дізналися, що...

Георг: (перебиваючи): ...що до неї на танцях приставали алжирці! Це вам цікаво? До юної французької дівчини приставали посміли пристати такі, як ти!

Бойлард: Зараз же припиніть і змініть загалом тон!

Георг: А що ви тут розпоряджаєтеся, тут ще є господарі дому!

Ален: Ми домовилися, Георгу, і, будь-ласка, тримай себе в руках!

Саїд (не звертаючи на Георга уваги): Леоне, розкажіть мені, будь-ласка, як усе було...

Леон: Ми щовечора ходили на танці, бо знаєте вже, як Бріджита любила танцювати... Я завжди трохи хвилювався з цього приводу, бо вона дуже багато притягувала до себе поглядів... А уявляєте, яка є молодь... Раз дівчина так відверто танцює, то можна так відверто з нею й загравати... Того вечора з нами на танці вирішили піти й наші батьки...

Жанетта: Так... Я не дуже хотіла туди іти, та Георга наполягав... Ну чого було туди іти, там збиралася одна зеленорота молодь... Ось і трапився цей інцидент...

Леон: На танці напередодні свята Нептуна прийшла компанія алжирців. Вони працювали там на якомусь будівництві. Нашій молоді це не дуже сподобалося. Та один із них почав так професійно танцювати, що звернув на себе увагу всього майданчика. Бріджиті це спочатку не сподобалося, вона не любила конкурентів. Та потім молодь зібралася в коло навколо цього алжирця, в це ж коло вийшла й Бріджита. Вони начебто змагалися, та ефект був уражаючий. Коли танець закінчився, їм довго аплодували... А потім зазвучала спокійна мелодія і цей алжирець підійшов, щоб запросити Бріджиту на танець. Вона була й не проти, та тут втрутився мій батько...

Георг: Не вистачало, щоб вона в танці ще обіймалася з цим паскудою!

Саїд (Георгу): І що ви зробили?

Георг: Я поставив його на місце! Сказав, що він забрав руки від дівчини й забирався геть!

Саїд: Це вона вас просила так сказати?

Георг: Звичайно, ні! Їй аби танцювати і щоб усі звертали на неї увагу! А я не міг допустити, щоб дочка моїх друзів опустилася до такого!

Саїд: А як повелися ви, Леоне?

Леон: Я спочатку розгубився... Звичайно, мені не хотілося, що вона танцювала з кимось, окрім мене. Та батько так гнівно накинувся на того алжирця, що хлопці, які прийшли з ним, готові були кинутися в бійку, та нас було набагато більше й вони пішли, гнівно щось викрикуючи, в наш бік.

Саїд: А як до цього поставилася Бріджита?

Леон: Я не пам'ятаю... Я занадто розхвилювався, щоб не почалася бійка.

Жанетта: Зате я добре пам'ятаю. Вона спостерігала за всім із цікавістю, а потім, коли алжирці пішли, знову опинилася в центрі уваги... Та настрої у всіх уже був зіпсований... Ми ще якийсь час гуляли, щоб заспокоїтися, потім повернулися додому.

Саїд: Ну все, з попереднім днем закінчено. Тепер повернемося до свята

Нептуна. (До Алена й Арлетти). Ваша дочка пішла на пляж і ви думали, що вона пішла з Леоном. А що ви робили далі?

Ален: Ми з Арлеттою спокійно докінчили свій сніданок і пішли на набережну, де мало початися свято. І ми, і наші друзі збиралися взяти участь у іграх. До того часу майже всі зібралися. Не було лише Георга і ми почали гру без нього, хоча нам очевидно не вистачало одного гравця для перетягування канату. А потім з'явився й він.

Саїд (Георгу): Чому ви спізналися?

Георг: Коли припиниться цей допит? Хіба це спогади про Бріджиту? Це просто гра по нервам!

Бойлард: Відповідайте, Георгу! Пам'ятайте, що тут знаходиться й професійний інспектор, який спостерігає й контролює те, що відбувається. Відповідайте, раз ми вже всі беремо участь у цьому.

Георг: Я подивлюся, що будете казати ви, коли прийде ваша черга!

Бойлард: Коли прийде моя черга, то я розповім усе як на духу, і ви зрозумієте, яким я виявився негідником у тій ситуації...

Арлетта: Про що ви, інспекторе? Якби не ви, я загалом не знаю, що було б зі мною й Аленом...

Бойлард: Коли послухаєте мою сповідь, тоді вже й будете робити висновки.

Франсуаза: Тату, ти мене лякаєш...

Саїд: Та ми повернемося до пана Георга. Повторюю своє питання: чому ви спізналися на свято Нептуна, коли знали, що необхідні своїм друзям у команді?

Георг: Після того, як Жанетта й Леон пішли з дому, я зібрався і пішов на набережну. Та по дорозі мені стало зле зі шлунком: чи то я отруївся чимось напередодні, чи, можливо, далися взнаки нерви від тієї сварки з алжирцями... Це ж могло закінчитися тоді різаниною! Напівдорозі мені стало зовсім погано і я зрозумів, що треба повернутися додому й привести себе в порядок. Та спазми в шлунку довго не припинялися. Я все-таки себе пересилив і пішов до друзів...

Ален: Так, пам'ятаю. Вигляд у нього був не дуже гарний, коли він прийшов, а ми на нього були страшенно злі. Потім до нас повернулася вдача, нам удалося все-таки перетягти на свій бік канат, а потім виграти ще одне змагання, а потім...

Саїд: Що було потім?

Ален: Потім прийшов Леон і сказав, що не знайшов Бріджити на безлюдному пляжі і дуже здивувався, що вона не з нами.

Арлетта: Ми трохи занепокоїлися, та нам і в голову не могло прийти, що з нею могло трапитися щось страшне...

Саїд: Коли ви дізналися про ту трагедію?

Ален (закриваючи долонею очі): Коли змагання закінчилися, ми присіли за столик і замовили собі морозива. Коли ж раптом на набережній з'явилася невелика група поліцейських... Вони про щось розпитували відпочиваючих, а

потім їм показали прямо на нас (замовкає).

Жанетта: Я продовжу, бо Алену важко про це говорити... Вони спитали, чи це ми приїхали з юною білявою дівчиною? Ален відповів, що так, що це його дочка. Тоді вони попросили всіх нас піти з ними. На наші питання вони не відповідали. Наша загальна тривога зростала й у всіх, мабуть, з'явилося одне благання до Господа: лише б Бріджита була жива...

Арлетта: А далі було найстрашніше... Вона лежала біля алжирських бараків така безпомічна, з відкритими очима... Я кинулася до неї, та мене схопили й не пустили... Як уві сні пригадую, хтось сказав, що вона мертва, що тут неможна нічого чіпати, доки не приїде інспектор із Парижу...

Бойлард: Як дивно... Пройшов майже рік, а всі присутні розповіли те саме, що розповідали мені тоді, слово в слово. Звичайно, лише на іншому емоційнішому рівні.

Арлетта: Я загалом не пам'ятаю, що я тоді розповідала... Перед моїми очима була лише золотава голівка моєї дівчинки і я розуміла, що вона ніколи більше до мене не посміхнеться і не поцілує мене в щоку, як сьогодні вранці....

Жанетта: Я теж погано пам'ятаю, що я вам розповідала... А потім послідували такі події...

Бойлард: А ви, Георгу, пам'ятаєте?

Георг: Ще б! Я пам'ятаю ту сцену, коли ми всі побачили Бріджиту мертвою від баракком... Я мав діяти! Я знав, хто це зробив! Вони вчора до неї приставали на танцях, а потім, заставши одну, помстилися їй! Та в бараку їх не було, вони пішли на свято. Вони могли весело святкувати, а дівчина тут лежала мертвою! Я схопив дрючок, який підвернувся під руки. Народу вже зібралось достатньо. Я закричав до них: "Ці мавпи й дикуни будуть ґвалтувати наших дівчат, а ми будемо чекати якогось столичного інспектора?! Хто має гідність, за мною!"

Саїд (до Алена): І ви також за ним пішли?

Ален: Побіг... Ви хоч розумієте, в якому я був стані?! Алжирці якраз поверталися до свого бараку... Ми їх оточили з двох боків... Вони були без зброї й не могли зрозуміти, що відбувається... Ми їх били всім, що попалася під руку: дрючками, камінням, залізними палицями, які використовували для змагань... Це тривало дуже довго...

Саїд: Ну, тепер слово за вами, інспекторе.

Бойлард: Коли я прибув на місце, все вже закінчилося... Десятки закривавлених трупів за півсотні метрів від бараків і мертва дівчина під баракком... Я навіть не знав, із чого почати... Злочин був страшений з обох боків. Перше, що я пам'ятаю, так це те, як до мене підійшов місцевий телеведучий і запитав, що я думаю про це все? Я відповів: доки не розберуся, то ніякої інформації ні газетам, ні телебаченню не дам! Він аж побагровів і сказав, що я пошкодную, бо він представляє якийсь центральний паризький телеканал і я повинен пам'ятати його обличчя... На це я відповів,

що пам'ятаю обличчя лише правопорушників, злодіїв і вбивць... А далі пішло розслідування... І я дізнався про те, що ви сьогодні переповіли...

Саїд: І ви теж вважаєте, що алжирці були настільки дурними, що зґвалтували дівчину, вбили її, кинули під своїм баракком, а самі пішли святкувати день Нептуна?

Бойлард: Мені від самого початку все здалося дуже дивним... якимось все занадто співпадало: напередодні приставали, їх прогнали, потім спіймали цю дівчину й убили під баракком, навіть не зґвалтувавши... Потім пішли святкувати...

Арлетта: Її не зґвалтували? Дякувати Богу! Чому ж я про це не знала?

Бойлард: Їй просто перебили шийний хребет і смерть після цього удару була миттєвою. Газети повідомили про зґвалтування ще до кінця медекспертизи. На руках і плечах її були синці. Можливо, хтось і намагався її зґвалтувати, але в нього нічого не вийшло, дівчина боролася...

Арлетта: О Боже...(ридає).

Георг: Припиніть, ви бачите, до чого ми дійшли! (ніхто на нього не звертає уваги).

Бойлард: По мірі того, як я опитував усіх, то все більше стверджувався в думці, що алжирці не мають ніякого відношення до вбивства цієї дівчини. Її просто мертву принесли до баракку, коли там нікого не було... Здогадатися про це було не важко: всі були на святі! Тоді я ще раз пригадав усі свідчення очевидців...і прийшов до висновку.

Арлетта: Якого? Чому ви раніше нам нічого про це не розповідали?

Бойлард: Для чого? Була офіційна версія: дівчині помстилися алжирці, бо вона не пішла з ними тацювати.

Георг (з викликом): А хіба це було не так?

Бойлард (дивиться йому уважно у вічі): Не так. Я доповів про свої міркування керівництву. І тут все й почалося. До мене з Парижу прилетів мій начальник. Вигляд у нього був наляканий. Він наказав мені більше не відкривати рота й не ділитися своїми висновками. Такого в моїй практиці ніколи не було, я почав заперечувати, ми полаялися. Тоді він сказав, що відсторонює мене від цієї справи.

Франсуаза: А до якого висновку ти прийшов?

Бойлард: Що її вбив француз, він був один і вона його дуже гарно знала.

Ален: Цього не може бути! Хто її міг ненавидіти?

Франсуаза: Чому твоє керівництво цього злякалося? Я не розумію, поясни!

Бойлард: Унаслідок того кривавого побоїща загинуло дуже багато алжирців. Ця справа б мала світовий розголос і французькому уряду довелось би пояснювати, як місцева влада могла до такого допустити. Окрім того, закрили б курорт і будівництво на ньому. Це нікому не було вигідно!

Франсуаза: Але, батьку! Ти ж завжди був таким принциповим, як ти міг відмовитися, не дати справі розголосу? Ти ж ніколи нічого не боявся!

Бойлард: Вони знайшли моє слабке місце.

Франсуаза: У тебе ніколи не було слабого місця!

Бойлард (зморено сідає): Було. Це ти...

Франсуаза: Я?! Вони тобі погрожували, що...

Бойлард: Так. Вони сказали, що тоді тобі більше не навчатися в Сорбонні...

Франсуаза: Не навчатися в Сорбонні? Та нехай вона горить у пеклі, ця Сорбонна! Вона нічого не варта перед істиною і смертю Бріджити!

Ален: Почекайте! Про що ви зараз сперечаєтеся? Я ніяк не збагну... Виходить, ми даремно вбили тих алжирців? Ви несете відповідальність на свої слова?!

Бойлард (рішуче): Даремно вбили. Я несу відповідальність за свої слова.

Ален: Виходить, ви знаєте, хто вбивця?!

Бойлард: Знаю.

Ален (трясе його за плечі): І ви стільки мовчали?! Кажіть негайно!

Бойлард: Не скажу! Це нічим хорошим не закінчиться. Я загалом уже шкодую, що взяв участь у цій розкрутці... Бріджиту ви не повернете!

Саїд: Зате я скажу! Для того я сьогодні тут.

Франсуаза (у неї тремтять руки): Ти? Боже, ви всі мене лякаєте!

Арлетта (опускається на диван): Мені погано, Алене, дай мені води... (Ален виконує її прохання та очима він стежить за Саїдом. Георг стискає бокал).

Саїд: Заспокойтеся всі! Я вам покажу вбивцю. Але спочатку нехай Леон розкаже, чому він уранці не пішов на Бріджитою до безлюдного пляжу, а з'явився там лише тоді, коли свято Нептуна вже було в розпалі? Вас же ніхто про це не питав, Леоне?

Леон: Чому ж? Питав інспектор Бойлард.

Саїд: І що ви йому розповіли?

Леон: Коли я прокинувся, мами дома вже не було. Та я пригадав, що вона мені щось казала про Бріджиту й безлюдний пляж. Вдома був лише батько. Він був у якомусь непевному настрої...

Саїд: Якому? Йому було погано?

Леон: Він нервував. Коли я почав збиратися, щоб іти, він раптом зупинив мене й запропонував гроші.

Саїд: Гроші? Для чого?

Леон: Я давно мріяв купити невеличкий планер і під час відпустки політати на ньому з Бріджитою над морем... Та в мене все не вистачало грошей. Просив позичити батька, він відмовив... А тут раптом він сам запропонував. Я подумав, ну, пляж може почекати, зате я Бріджиті через якісь одну-дві години привезу планер. Вона так зрадіє, бо це була і її мрія... Боже, що я наробив?! Якби я відразу туди пішов, вона б сьогодні була тут, з нами, а не посміхалася з цього портрету!

Саїд: Отже ви поїхали купувати планер, проте не купили його. Чому?

Леон: Я зовсім забув, що всі на святі Нептуна, і магазини в місті були закриті. Потім я шукав її на тому пляжі, але там нікого не було... Я подумав, що вона пішла на набережну...

Георг (нервово): Отже, виходить, хтось убив її на тому пляжі і підкинув до бараку алжирців?

Саїд (дивиться на нього уважно): Виходить так.

Леон (до Саїда): Тільки не підтверджуйте мені мої найстрашніші думки, благаю! Я їх гнав від себе цілий рік, переконував, що це не так!

Саїд: Боюсь, що так.

Жанетта: Про що ви говорите? Не мучте нас! Все це занадто затяглося! Ми просто вб'ємо Арлетту!

Саїд: Тепер моя черга. (Говорить спокійно, наче в релігійному екстазі). Моя родина була дуже багатою. Дітей багато, батько один не вправлявся. Коли мене направили навчатися до Парижу, мій старший брат, Абделазіз, вирішив мені допомогти. Він приїхав до Ніцци на будівництво і кожний місяць слав мені половину зароблених грошей. Зустрічалися ми рідко, навіть не кожні вихідні, бо треба було витратати гроші на дорогу, а грошей було в обмаль. Ми були дружні ще з дитинства

Георг: До чого тут ваш брат і ваші проблеми?

Саїд (не звертаючи на нього уваги): А потім сталося найстрашніше. Мені зателефонували з лікарні і сказали, що мій брат помирає. Я миттю приїхав до лікарні. Він був без свідомості. Мені сказали, що його підібрали на дорозі до Парижу всього побитого і в крові. Сказали, що він не виживе. Я молився, щоб він прийшов до тями і сказав, хто це зробив!.. свідомість повернулася до нього. Він розказав, як на них напали в Ніцці, коли вони поверталися зі свята, як перебили його товаришів. Його тіло відкинули за барак, думали, що мертвий... Але він був живий. У суцільній темряві він спробував добратися до дороги. На дорозі його й підібрали... Він помер у мене на руках, та перед смертю розповів ще дещо... Він здогадався, хто вбив французьку дівчину!

Георг: Ми що, тут будемо слухати здогадки алжирців у якості доказів?

Ален: Заткнися, Георгу!

Саїд: Він сказав: минулого дня їх мало не побили тому, що вони хотіли запросити дівчину, яка гарно танцювала й усім посміхалася. А вдосвіта він пішов на безлюдний пляж, куди завжди ходив купатися перед роботою. Туди ж прийшла ця дівчина й попросила його, щоб він пішов. Він послухайся. Мій брат був скромною і глибоко віруючою людиною. Коли він вже майже дійшов до свого бараку, то побачив, то побачив, як до пляжу прямував чоловік...

Арлетта: Боже...

Саїд: Він упізнав його. Це був чоловік уже не юного віку, той самий, який найбільше кричав на них, коли вони хотіли запросити французьку дівчину...

Всі знаходяться в стані шоку.

Леон (хапаючись за голову): Я знав, що це був він. Я зрозумів це на другий день, коли здатність мислити повернулася до мене. Я ловив його погляди, коли вона танцювала! Тому він мене і відправив до міста (Кидається в ноги

Жанетті). Мамо, люба моя, моя невинна ні в чому, вибач мені, та я більше не можу жити у вашому домі, прощай! (У дверях повертається й дивиться на батька). Будь ти проклятий! (З гуркотом зачиняє за собою двері. Арлетта, задихаючись, втрачає свідомість).

Жанетта: Леоне! Цього не може бути!!!

Ален (приходить до тями, кидається до Георга): Як ти міг?! Вона ж була дитиною! Як ти смів навіть подумати про таке?! Цього не може бути...

Бойлард: Може бути. Так можна прожити з людиною поруч усе життя, довіряти їй і зовсім її не знати.

Жанетта: Георгу, скажи, що це не так... Молю, скажи...

Георг (вириваючись із рук Алена): Я в цьому невинний! Навіщо вона носила такі короткі плаття, навіщо так відверто вихиляла стегнами, коли танцювала. Це було сильніше мене, я бажав її. Я ревнував її до кожного, навіть до сина... А потім, почув, що вона збирається йти на цей безлюдний пляж...

Бойлард: Ви хворі... Вбивати її навіщо було?

Георг: Я не знав навіщо, я тоді просто йшов за нею. Вона мене не помічала. Роздядлася й почала загорати. Нікого навкруги не було. Я знав, іншої такої нагоди не буде. Чому не я, коли вона отак перед усіма викрочувалася. Та вона почала пручатися й кричати. Вона виявилася сильнішою ніж я думав. Я розізлився, я хотів ударити її по обличчю та вона відсахнулася й удар прийшовся по шиї. Вона враз обм'якла в моїх руках... Я не хотів її вбивати...

Жанетта: Господи, за що?... Це ж була наречена твого сина (ридає).

Бойлард: Зате потім ви спокійно все розрахували: Й про алжирців пригадали, одягли на неї плаття й притягли до бараку. Руки сюди! (одягає йому на руки наручники).

Франсуаза (із жахом дивиться на Саїда, погляд якого спрямований у пустоту): Навіщо ти познайомився зі мною, Саїде? Тобі треба було вийти на мого батька і цих людей, яким він допомагав?

Бойлард: Облиш його, Франсуазо! Якби там не було, він допоміг нам взяти вбивцю!

Франсуаза: Ні, це ти облиш мене, тату! Відповідай мені, Саїде, для чого тобі була потрібна я? Чому ти мені не розказав про це раніше? Чому ви обоє мені про це нічого не розповіли?! (Саїд мовчить).

Бойлард: Я не знав, що Саїд замислив, та вдячний йому.

Франсуаза: А чому ти взяв із собою наручники?

Бойлард: А я їх завжди із собою ношу (До Георга). Вставай!

Саїд: Почекайте! Справа ще не закінчена! (До Франсуази). Так, спочатку я познайомився з тобою, щоб вийти на твого батька. Я повинен був знати, чому його відсторонили від цієї справи і що він знав. І хоча він мені ні разу нічого толком не сказав, я зрозумів, де шукати вбивцю мого брата... А потім я прив'язався до тебе, хоч і не хотів цього робити...(намагається взяти її за руку).

Франсуаза (виривається): Не вірю, не торкайся до мене!

Саїд (холодно): Що ж, можливо так і краще! Все-одно, коли мене посадять за

грати, ти до мене не прийдеш! (виймає пістолет і націлює на Георга).

Бойлард: Саїде, припини! Є закон. Віддай мій пістолет.

Саїд: У цій країні для алжирців немає закону. Відійдіть!

Ален: Саїде, він за все заплатить, ми цього так не залишимо!

Саїд: Відійдіть, я вам сказав!!!

Бойлард: Подумай про Франсуазу, ти зламаєш їй життя!!!

Саїд наводить дуло на обличчя Георгу. Злякана Франсуаза тулиться до батька. Ален пригортає Арлетту, яка прийшла до тями. Жанетта ридає, ні на кого не дивлячись. Георг усвідомлює, що він зараз помре, починає тремтіти, від його амбітності не залишається й сліду...

Георг: Хлопцю, ти чого?...

Саїд: Це ти вбив мого брата! Аллах мені вибачить....

Закривається завіса. Лунає постріл і крик Жанетти.

Науково-популярне видання

Суспільство і суспільні відносини очима видатних європейських

драматургів ХХ століття : науково-популярне видання. Автор-укладач та ком. до драм. тв. І. Цебрій. Полтава: Формат+, 2020 р. 52 с.

Підписано до друку 07.05.2020 р.

Папір офсетний. Друк трафаретний.

Ум. друк. арк. 4. Наклад 100 прим.

Зам. № 1213

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №6817 від 01.09.2015 р